

საქართველოს
მეცნიერებათა

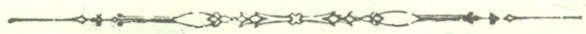

თებერვალი 1902

ყურნალ „ჯეჯილისა“

I	ირემი და კუ — ჯღ. მიწიანაშვილისა	3
II	დათვი და მონადირე	4
III	ბატები ლექსი — დუტუ შგრულისა	7
IV	ბაყაყ და ვირთაგვა — ვლდასა	9
V	მელიას თავ-გადასაველი, ზღაპარი (გაგრძელება) — ჯღ. ნა- თამისა	11
VI	კატის და არწივის ბრძოლა	23
VII	ქარქვეტა (ლეგენდა) — ქანთველი ოსკუში	25
VIII	ფაეტონი (ოვიდიუსიდან) — ა. ყუშისთველისა	28
IX	ლედი ჯენ, მოთხრობა, გაგრძელება — ელ. წკრეთლი- სა	33
X	კრავი (კრილოვის იგავ არაკებიდან) — აკაკისა	46
XI	მზე და მისი მნიშვნელობა დედამიწისათვის — ი. გამაძთ- ლისა	49
XII	ნიკოლოზ ვასილის-ძე გოვოლი — ა მითაშვილისა	56
XIII	ვინ დააარსა ქალაქი თბილისი და რათ დაურქმევიათ „თბი- ლისი“ — ვასლ. მთვარეშვილისა	60
XIV	წერილმანი: საჩუქრის მისაღები კითხვა, გამოცანები, ან- დაზა, აკროსტიხი, სატყეების ამოცანა, შარადა, ამოცა- ნა და რებუსი	61

თანახმათ მათი ყოველად უსამღვდელოესობის სა-
ქართველოს ეგზარხოზის დამტკიცებისა, თფილისის სა-
ეპარქიო რჩევამ, 17 ოქტომბერს, 1897 წ. გადა-
წვევით ქართული საყმაწვილო ყურნალი „ჯეჯილი“
საქართველოს ეპარქიის სამრევლო სკოლებში მიღე-
ბულ იქმნას სახმარებლათ.

„ჯ ე ჯ ი ლ ი“

წელიწადი მეცამეტე

გამოვა 1902 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორც
რათაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და
კავკასიის ოლქის სამოსწავლო ჩხევეზისაგან სასწავლებლების სა-
მკითხველოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფი-
ლისს გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

- 1) თფილისში — წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თეთ „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисѣ, въ редакцію грузинскаго мѣсячнаго журнала „Джеджли“.*

გაერთიანებული
საქართველო

საქმავფილო ნახატავიანი

ეურნალი

იზარდე, მკვანე ჭეჭილა
დაპურდი, გახდი უნაო!..
ი. დ.

№ II

წალიწადი მესამეტი

ტფილისი

სტამბა ტ. შ. რეტიანისა, № 41 | Тип. Т. М. Ретивіанца, Гол. пр. № 41
1902

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 26-го Января 1902 г.

ირემი და კუ.

იგავი.

კუმ უთხრა ირემს:

— ჩემი თავისა ეველაფრით კმაყოფილი ვარ, ჩემ გამჩენელ ღმერთს ეველა კაი თვისებებით უხვათ შევუძკივარ; მსოფლით ერთი რამ მასწუხებს: შენსავით სირბილი არ შემიძლია. მოდი, სიკეთე მიუბუ, რაც გინდა გადამხდევინე

და სირბილი მასწავლეო.

— შეგობარო, დაცინვით მიუგო ირემმა: — ღმერთს მადლობა შესწირე, რომ სირბილი არ იცი, თორემ, როგორც ვხედავ, მაგ მშვენიერ თვისებებთან, სირბილი რომ იცოდე, უმჯობესა კლდეზე გადავარდებო.

ალ. შირიანაშვილი.

დათვი და მონადირე.

ირინეის მთებში*) ცხოვრობდა ერთი მონადირე, რომელიც დასელოვნიებული იყო დათვების დაჭერაში: ორმოებს ამოთხრიდა ხოლმე, მერე შემოდან მოაფენდა ხის ტოტებს და ზედ კიდევ მიწას წა-

ყრიდა, რომ დათვი უფრო კარგათ მოტყუებულიყო. ერთხელ გაუფრთხილებლობით თვითონ მონადირე ჩავარდა ორმოში და ვერასგნით თავი ვერ დახსნა. ჰატარა ხანს შემდეგ უცბათ ამავე ორმოში დათვიც ჩავარდა.

წარმოიდგინეთ უბედურ კაცს რა თავსარი დაეცემოდა? შეძინებულმა მონადირემ განისრასა მხეცის მოკვლა, მაგრამ დათვიც კაცს თვალს ადევნებდა და რომ დაინახა დამისნებული თოფი ისე სანინლათ დაიღრიალა, რომ მონადირემ ვერ

*) ეს მთები სათრანგეთ და ისპანიის სამზღერებზეა.

გაბედა თოფის დაცლა. რამდენსამე წამს კაცოც და ნადირიც ერთმანეთს თვალს არ აშორებდენ; ბოლოს მონადირეს ეგონა, რომ მტერს ეჭვი გაუქარწულდა, დამშვიდდა და სელმეორეთ თოფი დაუძისხა. მაგრამ დათვმა კიდევ დაიდრიალა და ისე სასტიკათ შეხედა, რომ მონადირეს შიშით ხელიდან თოფი გაჟარდა.

გაკიდა რამდენიმე საათი. დათვს კაცსე ნაკლებათ არ უნდოდა თავის განთავისუფლება! ბოლოს თითქოს რაღაც მოიფიქრა: უკანა ფეხებსე დადგა და წინა ფეხები ორძოს კედელს მიანჯინა, თითქოს მისი სურგი კიბე არისო. ეს

რამდენჯერმე კანიკორა და თან მონადირეს უცქერდა, თითქოს ეუბნებოდა: მონამარე ეს ჩემი ბეჭები კიბეთ და თავი განთავისუფლო.

ბოლოს მონადირემ კანკა და დათვის ბეჭებსე აცოცდა. მხეცი დინჯათ იღვა და უცქეროდა როგორ ითავისუფლებდა კაცი თავს.

როგორც-კი მონადირე შემთ ამოვიდა, ასლა იმან დაიწყო იმაზე ფიქრი, თუ როგორ უშველოს თავის უბედურებაში ნამოვნ მეკობარს. კაცს დაუიწუდა რომ დავლა სელში აქვს. ის გრძნობდა მხოლოდ რომ დათვისაგან დავალებული იყო. მაშინვე მახლობელ სოფელში გაიქცა, იქიდან გრძელი კიბე მოიტანა, ორმოში ჩაუშვა და თვითონ-კი მოჭკურცხლა.

შეორე დღეს მონადირემ ჩაიხედა ორმოში და ის ცარიელი დაუხვდა, დათვი განთავისუფლებულიყო.

ამ ამბავს შემდეგ მონადირემ ვეღარ შეძლო დათვების მოკვლა, ვეღარც ნადირობა და სწვა სელობას დაადგა.

ბ ა ტ ე ბ ი

♡ ულის ზირათ მთვლემ, დადინჯებულთ,
 დასაკლავათ გასუქებულთ,
 ბატო უვირილი მორთეს უცებ,
 ცისკენ კისრებ წაგრძელებულთ;
 თან გარბიან და ფრთებს შლიან,
 განაფრენათ იწვეიან,
 მაგრამ ვაი, რომ სიმძიმეს
 თავისას ვერ ერევიან!

ეოველ ღონეს თუმც სძარბებენ,
 ბობოქრობენ, სმაურობენ,
 მაინც არა გამოდის-რა,
 მიწასედვე ფართსუნობენ.

იე-კი, მაღლა, ცის სივრცეში,
 გარეული ბატებისა
 გუნდი მოჩანს, თუმც გამსდრების,
 მაგრამ თავისუფლებისა,
 და მათი სმა სმკერს ჭაერში,

თითქო სარის წკრიბლია,
 თუძცა კვნესა—გძინვასა ჭვავს,
 ძაგრამ თავისუფალია!..

ესენიცა მისთვის შოთხვენ
 და ფვირილით აურუებენ
 მთელ ქვეყნას, რომ შორს, ცაში,
 მიძივრინავ გუნდს უუურებენ.

შური ისძის ამ ფვირილში:
 ძათ შურთ გარეულებისა
 ძმების ბედი, თუძცა ძძივრების,
 ძაგრამ თავისუფლებისა!...

დუტუ მეგრელი.

ბაყაყი და ვირთაგვა.

რთი კარგა ჩასუქებული ვირთაგვა, საფხულის დღეში, ერთხელ, ჭაობის ზირათ დასეირნობდა. ბაყაყმა თვალი მოჰკურა, შამბიდან გამომკურა, რამდენიმე სეუნი ჰქმნა და, რა მივიდა, ჰკითხა: — სად მიბრძანდებიო. «არსათ, ჩემთვის დასეირნობო», მიუგო ვირთაგვამ.

ბაყაყმა უთხრა: — თუ აგრება, დღეს სადილათ ჩემი სტუმარი ბრძანდებოდე, ძლიერ პიძება. შორს არ განლაზარ, აგერ იმ ჰატარა ჭაღაკში ვცხოვრობ. ჩემ სახლობს გაგაცნობ და კარგათ მოგილხენ. გსამი ვიდე ბევრ რანსე ახალს ნახავ თვალისა და გულის განსარობს. მამ წავიდეთ. იცოდე, ჩვენსა მოსვლას არ ინახებო.

კარგმა სადილმა მსუნავ ვირთაგვას სტუმრობის საღერდელი აუძალა. ცოტას დაუქრდა და ბაყაყს მოახსენა: — «სულით და გულით გმადლობ, ჩემო კეთილო. კიანლებოდი, ხელს რომ არ მიძლიდეს ერთი რამე: ვერა ვარ კარგი მკურავი. შენა ბრძანდები წვალ-მიწიერი და ცურვა კმარაჯ-

ეროვნული

ბიბლიოთეკა

ვება, ჩემი საქმე სულ სხვაა. რა ვქნაო?» ბაყაყმა უთხრა: — ადვილი გასაბედავია, ფეხსე ბალახით გამოგინამ და სასლამდე ისე მიგატყობ. რას იტყვიო? ვირთაგვამ უთხრა: — «სწორეთ ჩინებული სერსიაო და ცურვას შეუდგენ. ერთი მეორეს მიატყობდა.

მგსავრობა ზირველ ხანათ კარგი ჰქონდათ და ვირთაგვაც კარგი სადილის იმედით არსეინათ მიტურავდა, მაგრამ ბაყაყმა უეცრათ ჩაიუწყუმელავა და თავისი სტუმარი თან ჩაიტანა. თურმე მის დარჩობას ლამობდა, სურდა თავის ზატარა შვილებისთვის სადილათ ეჭმია. საბრალლო ვირთაგვა, რომელიც მოკეთისავან დალატს არ მოელოდა, ერთ წუთას წყალმა დასძირა; მერე მოიტვიტოვა და თავგამოდებით სიცოცხლისთვის მებრძოლი აევედრიდა ბაყაყს, გულფიცხი და გაუტანელი ხარო. მაგრამ ბაყაყი ყურს იერუებდა და ღრმა ადვილისკენ მიათრევდა: ვირთაგვა თავსა შეელოდა, მაგრამ ძალ-ღონე თან-და-თან ელეოდა.

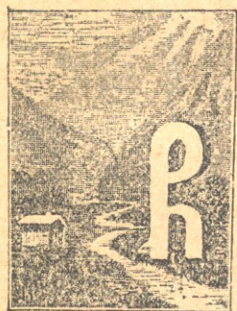
მათი ბრძოლა თურმე არწივს დაენახა. საწყალ ვირთაგვას თავს დაემკერა, საშინელი ჭანგები გაუყარა და თავისი ბუდისკენ გააქანა. რაკი ვირთაგვას ბაყაყი ფეხში გამობმული ჰქავდა, ისიც თან გაჭევა და ბუდის მონაწილე გაუხდა. არწივმა ორივე ვანძვით აჭამა თავის ბარტყებსა და ფასათ დაუსვა ერთს მსუნავობა, ხოლო მეორეს დალატობა.

(ფრანგულიდან გადმოღებული)

კლდი.

მელიას თავ-გადასავალი.

(ზ ლ ა ვ ა რ ი)

თავი II

ვენი დათუნია ამჟამად გაუდგა გზას; გადალახა ტყე, მთა და ხევები. აი, მთის ძირში, ადამიანის მოძორებით, გამოჩნდა შესანიშნავი სასახლე მელიასი. სწვანავ ბევრგან აქვს ემ-მაკ მელიას მიწაში მომხადებული ოთახები, დერეფანი, მაგრამ ამ მთის ძირში უფრო უშიშრათ იმყოფება, რადგანაც გამოსასვლელი და შესასვლელი ხეების ფესვებით არის დაფარული. ჭუჭრუტანიდან მელა ეველასა წხედავს და თვითონ ამას-კი ვერავინ! ოთახებს სისუფთავე და რიგიანობა ეტეობა. სკამებზე დალაგებული აქვს ქათმები, იხვები, ბატები და სწვა-და-სწვა ნანადირევი. სამთრობით გარეწარი სასოვავს საკუქნაოში თოვლ ქვეშ ინახავს, საფხულობით კი ამისთვის სარდაფი აქვს მომხადებული. ნელი ნაბიჯით ბოხვერა მიადგა მელიას, მაგრამ კარები მაგრათ ჩაკეტილი

დაჰსკდა. განერდა ცოტა ხანს, მოიფიქრა, მოისარდა და გარბინა და უფროსნი თავისი ტორიანი თათებით:

— ეი, ნათლია ჩემო, გამიღე კარები. შენზე განრისხებული მეფისგან თვით მე ვარ გამოკსავნილი შიკრიკათ. დიდებული ღოძი გიბრძანებს ახლავე გამოძევე მე სასახლეში. იქ უნდა წარუდგე სასამართლოს და ჰასუსი ავო ყველა შენს გარეწრობასე. ახლავ მოემსადე და გამოძევე, თორემ წინააღმდეგ შემთხვევაში მე სიკვდილს ვერ გადარჩები. აბა, ჩქარა, ნულარ იგვიანებ, თორემ დიდი სასჯელი მოგელის. ძელია წამოწოლილი ბრძანდებოდა თავის სასახლეში და ყველაფერი ესმოდა და თან ოცნებობდა:

«მგონი რომ გადავუსდი ამ სულელს ამისთანა თავსედურ და ამაყ ლაპარაკსა, მოდი ჯერ ერთი კარგათ მოვიფიქრო» სთქა ძელიამ. ადგა და წავიდა სხვა ოთახების დასათვალიერებლათ.

ძალიან გონივრულათ არის ამენებული ძელიას სასახლე! ყველგან კარები და საკუჭნაოები, სხვა-და-სხვა შესასვლელები ზოგან გრძლათ და ზოგან ვიწროთ იყო მოწყობილი. როდესაც ძელია რაიმე სასიუათოსს ჰხედავდა თვისთვის და თვისი სახლობისთვის, იგი ერთ-ერთ საძალავში შეჭეოვდა თავს. ამ საძალავშია-კი ეს გარეწარი რომელიმე ჰატარა მხეცს წააწედებოდა ხოლმე. ბედი ყოველთვის სწყალობდა ამ შეჩვენებულს, ყოველთვის ბედნერთ გრძობდა თავს ეს ავასავი.

როდესაც ბოსვერს გაჩუმიდა, მელიამ იფიქრა: ერთი გავიგებ მარტოკა მობრძანებულს ეს ბრიუვი, თუ სწვავ მოჭეოლია ვინმეო?» ათვალ-ჩათვალა, იქ შეიხედა, აქ გამოიხედა და დარწმუნდა კუდა-მელა, რომ ბოსვერს მარტო მობრძანებულყო. გამოძვრა იგი ჭიშკართან და კუდის ქე-ვით, ნაწათ თხოვა დათუნას:

— მობრძანდით, მობრძანდით, ნათლიამ! უკაცრავათ ვარ თქვენთან, რომ ამდენ ხანს გაცდევინე. აქამდის თავი მაღლა არ ამიღია, შთელი დღე ლოცვაში გავატარე. ოჰ, რა დიდათა ვარ მოხარული, რომ თვით თქვენ ინებეთ აქ მობრძანება. ჩემი გაჭირების ტალ-კვესი მუდამ თქვენს ბრძანებულსაართ და ახლაც მე თქვენი დიდი იმედი მაქვს, როდესაც დიდებულ მეფე — ლომთან წარვდგები. მობრძანდით გენაცვალეთ, მობრძანდით და აქ ისე გეგულებოდეთ თქვენი თავი, როგორც საკუთარ სახლში! ოჰ, ღმერთო ჩემო, რა უსამართლობაა, რომ ამისთანა სიცხე-ზანანაქებაში და ასე შორს გავიმეტეს თქვენ და გამოგსაუნეს. უიმე, გენაცვათ, რანაირათ გაოფლიანებულსაართ! ვაი ჩემს თავს — სუნ-თქვაც-კი გემნელებათ... მიკვირს ღმერთმანი, ნუთუ ლომს სწვა აღარავინ ჰქვავდა, რომ თქვენ, სასახლის სიამავე და დამშვენება, ამისთანა დიდებული ვაკვავცი არ გამოგსაუნა ჩემთან! თითქო ჩემთან უბრალო ბიჭის გამოგსაუნა არ შე-ქდლო. ჩემთვის-კი, რასაკვირველია, სასიამოვნო და გასასა-რელია თქვენისთანა შესანიშნავი შიკრიკის ნახვა, ერთ-ორიოდ

ეროვნული

ბიბლიოთეკა

სიტუვას მანც დაჭნარჯავთ მეფესთან ჩემ სასარგებლოთ.

თუმცა-კი მე შეუძლოთა ვარ, მაგრამ სვალ როგორმე უნდა წამოგუკვე. ისედაც დიდი ხანია მინდოდა სასახლეში გამოცხადება. დღეს-კი ძალიან სუსტათა ვარ, ტანში მთლათ მოშლილი. გუშინ-წინ ერთი რადაც საჭმელი გიანელით, და ახლა როგორღაც მუცელსა მჩხვლეტს.

— და განა ისეთი რა საჭმელი იყო, წაიბუტბუტა ბოხვერამ.

— ისეთი არაფერი, ჩემო ძვირფასო, უნასუნა კუდამ. — ახლა სომ მე ძალიან ცოტას გიანლებით, ვძარწულობ, ვითმენ, რადგანაც მინდა რომ «მოთმინებითა ჩემითა მოვიზოვო სული ჩემი». თქვენ კარგათ მოგესხენებათ, რომ მე ერთი ხელ-მოკლე კაცი ვარ, ჩამომავლობით მცირე და უკეთესი საჭმლის უქონლობისა გამო, რომ შიშობით სული არ გაზანთსიო, უცეცხლო თაფლს გიანლები ხოლმე. სწვას ვერაფერსა ვმოულობ და ეს-კი ძალიან ბევრია ჩვენ არე-ძარეში. იმას მოგახსენებდით— ვჭამე-მეთქი და ტანში ასე სამბავლათ მოვიძაღე, ან რა სისადეს უნდა მოველოდე, როდესაც სწვას ვერაფერს ვმოულობ და ამას ძალა-უნებურათ ვჭამ. მქონდეს სწვა საჭმელი! — ამ სავერანოში გრომკაპეიკსაც არ გავიძეებდით.

— ვაი, ვაი, რაებსა ღაპარაკობ! განა შეიძლება ასე ურიგოთ ღაპარაკი? წაიბუტბუტა დათუნიაძ. განა, შენ გემო გქონია? უცეცხლო თაფლი, შენ იცი რა საჭმელია?

საქართველო
საქართველო

უნდა მოგასწავლოს, რომ თავლისთანა კარგი სასტუმარი უნდა
უნდასე არ მოიხილება. ოჲ, რომ იცოდე რანაირათ მიუ-
ვარს უცუცსლო თავლი! მოდი, მეტი ზატვი და მიმოუნე
სადმე თავლი. ამ ზატვისცემას, სომ იცი, გადაგისდი და
არც ზარალში იქნები.

— თქვენ მეონი მასხარათ მიგდებთ! გაკვირვებით თქვა
მელიამ.

— რას ბრძანებთ, მიუგო ბოხვერამ. რომელსაც უცუცს-
ლო თავლის მოგონებით ნერწყვი მოსდიოდა ზირში და მე-
ტის დელვისაგან მის სმას ძალა აღებოდა.— მე გულით
ვთხოვ და სომ იცი...

— თუ თქვენ მართალს ბრძანებთ, მე დიდის სიამოვნე-
ბით შევასრულებ თქვენ სურვილს, მიუგო ემძაკა მელიამ.
აი მთის იქით ერთი გლეხი დგას, იქნება ვაგიგონათ კი-
დეც, თომა ჭკია და იმას აუარებელი ფუტკარი ჭკავს.
ისეთ თავლს ამსადებს, ისეთს, რომ იმკვარს კაცი ვერ-
სად შეჭხვდება.

— აბა, აბა ჩქარა, წამიუვანე იქ, სინარულით წამო-
იძახა ბოხვერამ და თვალები აღტაცებით გადაატრიალა!—
ერთი მახვენე რა თავლია და შენ ზატვისცემას გადაგის-
დი. მე ბევრი-კი არ მინდა, ცოტა მინდა ზირი ჩავიგემ-
რიელო.

— აბა, წავიდეთ, უთხრა გარეწარმა.— თუმცა დღეს მე
სუსტათ ვახლავარ, მაგრამ თქვენი მეგობრობა ძალას მი-

მატებს. რას არ გავაკეთებ თქვენთვის, რომ წყალში ჩავარდიო, იქაც-კი ჩავარდები და ამ უბრალო საქმესე განა დაგზარდები? თქვენ ისეთი მეგობარი ხართ ჩემთვის, ისეთი სასარგებლო მეგობარი, რომ არც ერთი ნათესავი, არც ერთი ვინმე დაახლოვებული, ცოლ-შვილიც-კი ისე არ მიუვარს, როგორც მე თქვენ მიუვარსნართ. წავიდეთ, წავიდეთ, ჩემო ნუგემო. ია და ვარდი ჩვენ გზას! ასე გაკაძობთ თაფლით, რომ მთელი ერთი კვირა საჭმელი აღარ მოგინდეთ, უოველთვის გუნებასე ბრძანდებოდეთ და ჩემ ძტრებსაც სამსჯავროში თავს-ლახვი დასსხათ.—წამობრძანდით, წამობრძანდით, მე ვიცე და თქვენ.

მელია ეშმაკურათ უდიდოდა დათვის და გულში-კი ამასს ფიქრობდა:—«დაიცა, ბოხვერავ, მე ასეთ თაფლს გაჭმევ, რომ მთელი წელიწადი არ დაგავიწყდეს! ჩვენ თომას კარგი შინდის კამბალი აქვს, გიხვენებს სეირსო». გაცუნცულდა ცბიერი წინ და მუნძულით დათუნია გაჭევა უკან. იგი ძლიან განარებული იყო უცეცხლო თაფლის ძოლოდინში.

— აი გლეხი თომას ესოც. ამას ეტყობა მინავს კიდევ, მუშაობით დაღლილს, დაქნცულს. ჩვენი მკვარვები ზირღანირ იმ ოთახს მიადგენ, სადაც მელიას თაფლი ეგულეობდა. ბაიუშმა ძაღვ ჭუჭრუტანასაც მიაგნო.

— რომ იცოდე, მეგობარო, რა მსწინძლობას გაგიწევ!—აღერსით წარმოთქვა მელიამ.—აქეთ მობძანდით, აქეთ, ჩემო მვირფასო! აბა, თავი შეევათ ამ ნახვრეტში,

თარგმანი
თარგმანი

ძელიან ღრმით-კი იტოდე, თორემ თაჲელს ვერ მისწვდები.
ძელიან-კი არ გაძდე, ჩემო მეგობარო, რომ ჩემი საქმე
არ დაგეძარტოს.

— რას ბრძანებთ? — მიუგო ბოხვერამ. — განა, მე ვინა
გკონივართ? უკაცრავათ, მე ღორ-მუცელს არცა ვყოფილ-
ვარ და არც მინდა ვიყო. უველაფერში სომიერება საჭი-
როა. თქვა სულელმა ეს და თავისი ბოხვერს თავი შეაძვრი-
ნა ნახვრეტში და მერე ფესებიც გადააბრძანა. ძელიანსაც
ეს უნდოდა, გამოსწია იქვე დაგებულ საფანგს და დათუ-
ნის უკანა ფესები საფანგში გააბა, ბოხვერს ველარც წინ
მიდის და ველარც უკან. იწეო ვედრება და კვნესა. მერე
მეტის-მეტი ტკივილისაგან ღრიალიც დაიწეო. ამასობაში
თომასსაც გამოეღვიძა.

«არქა, მიშველეთ ქურდები», ვერიოდბ თომს. წამოაპ-
ლო ტუელს ხელი, გამოვარდა ესოში და ქურდების მა-
გივრათ დათვი-კი დაინახა.

«ახა ახლა გიხვენებენ სეირს, მსუნაგო დათუნიაჲ» იფიქ-
რს ძელიანმ.

— ნათლიძამ, აი ნათლიძამ! როგორ მოგწონს თაჲ-
ლი? მიირთვით, მიირთვით, ჩემო კარგო, კასრი სულ მი-
რმდის ჩაიტანეთ. არც გაწეუნთ: თომას გაუგია შენი აქ
მობრძანება და ერთი სველი სელადა ღვინოც მოაქვს შენ
პატივისაყემლათ. გაქეიფებენ რადა, გაქეიფებენ რო... რო...

მიირთვით კენაცვალე, მიირთვით. ასე დასცინოდნა სსცოდნა
დავს გარეწარი შელია. გლესმა მამინვე ვვირილი მორთო.
«არქათ, მიშველეთ, მესობლებო, დათვი შემოსულა ჩემ
ესოში. მოდით მოკვლათ ეს სავერანო. ძელიამ-კი მოჭკურცს-
ლა შინისკენ და თავისი «მეგობარი» დასტოვა გაჭირებაში.

ხალხი მრავალი შეიკრიბა ესოში—სოკი ცულით, სო-
კი კეტით, სოკი ხანჯლით მიაღვენ სსცოდნას. დათუნია
ღმუის, იწვეს აქეთ,—იქით, მაგრამ თავი ვერ დაუხწევია.
ისძის ჩოჩოლი, ტეანა-ტეუნი, აურსაური. დედაკაცები, ბი-
ჭი, გოგო ვეელანი გარეთ გამოკვივდენ და ერთმანეთს ეჯიბ-
რებოდენ ბოხვერას ცემა-ტეეაში.

დათვს გაჭირების ოფლი დასსა, აღარ იცოდა რა ექნა
შიძისაგან. მოიკრიბა უკანასკნელი ძალა და სიმხნე და რო-
გორც იყო გამოიღო ნასვრეტიდან თავი, მთლათ გატვლე-
ხილი და დასისსლიანებული. ფეხები-კი ისევ საფანგში
ქონდა ჩაჭედილი. აქაც მიღვა, მოღვა, დაატანა თავს ძალა,
განთავისუფლა ფეხებიც, მაგრამ ვაი ამ განთავისუფლე-
ბასაც—ბრჭალები სორციანათ იქ დარჩნა. აღარ იცოდა სა-
ცოდნას რა ექნა ტკივილებისაგან. გლესებმა სომ საქმე
გაუჭირეს—ერთი ქვებს ესროდა, მეორე კეტსა სცემდა და
ცულმა და ხანჯალმა სომ უფრო საგონებელში ჩააგდო სა-
ცოდნავი. გაგიჟდა, გაცოფდა ჩვენი დათვი—მიიწივ-მოიწია,
მივარდა იქვე ახლო მდგომ დედაკაცს შიგ ეანერატოში და
თავი ჩააყოფინა წელის გუბეში. ვეელანი იმ დედაკაცს მის-

ცვივდენ საშველათ; დათვა ამასობაში უშველა ბარბაცით გამოვარდა გარეთ.

რის ვაი-ვაგლანით, დასუსტებული, ტკივილებისაგან მი-
სწინილი მივიდა მდინარემდის და გადასწევიტა თავის დახრ-
ჩობა. იგი მეტის-მეტათ შეურაცხოფილათ გრძნობდა თავის
თავს და სიკვდილი ირჩია—ამისთანა თავს-ლაფის დასმას.
ჩაწვა წყალში დასახრჩობათ. წყალმა ნელა-ნელა წაიღო.
გლესებმა შენიშნეს და გადასწევიტეს უშველათ მოკვ-
ლა ამ დათვისა და გამოუდგენ უკან. როგორც იყო ბონ-
ვერს გავიდა მეორე ნაპირას და უშველა თავს. გულში-კი
სულ იმ გლესების კრულვა-წეველაში იყო; ვერ მოენელე-
ბინა ის ოინები, რაც იმ წვეულმა მელიამ დაატეს
თავსე. კიდევ უნდოდა ეცოცხლა, რომ უკანასკნელათ ენახა
ის შეჩვენებული და გადაეხადნა სამაგიერო ამ შეურაცხო-
ფისთვის. მაგრამ იმედი გაუქრა, სიკვდილს საათობით მო-
ელოდა.

— «ოჰ, მელიანე, თუ არ მოკვდი და ჩამივარდი ხელ-
ში, მე შენ გიჩვენებ სეირს», ბუტბუტებდა დატანჯული დათვი.

დათვი ასე იტანჯებოდა და მელიან-კი ამ დროს გა-
მობრძანებულიყო სასახლიდან, მიცუნცულებულიყო ვიდაც
გლესის საქათმეში და ერთი მძალი გამოეთრია, მიმჯდა-
რიყო იქვე ახლო, მდინარის ჰირს და შეექცოდა ნანადი-
რვეს. თან აკონდებოდა თავისი ახალი ოინები დათვის შე-
სახებ და გულიანათ იცინოდა.

— «დღეს ქე ეს კარგი საქმე ჩავიდინე. შეჩვენებულნი, ზირველი ჩემი მტერი ეგ არის და მეგობრობასაც რომ მიწვევდა? არა მგონია, რომ იგი ცოცხალი გადაჩენილიყოს. ქე ახლა რიღასი მეძინია... მიცუნცულდა წელის დასაღეჯათ და შორიდან დაინახა საცოდავათ გაღახული და დასუსტებული ბოხვერა, რომელსაც მეღიამ დაცინვა დაუწყო:

— ამას ვისა ვხედავ? ჩემი ნათლია არა ბრძანდებით თქვენ! თომასთან სომ არაფერი დავრჩა? თუ გინდა დაუძახებ თომას? ჰა, არ გინდა? უეჭველათ შენ ბევრ თაფლს მიირთმევდი! ან ბევრი სომ არ გადაგასდევინეს მასწინძლებმა? რაქნა! ეს რა კარგათა ხართ მიქვეილი! ეს რა დავმართია? ნუ თუ ძავრე ტებილი იყო უკაცსლო თაფლი? სად მითესლეთ თქვენი მშვენიერი სელთათმანები? ეგ რაღა წითელი ჩაჩი ჩამოგოფარებიათ ძავ ჰატოხსან თაკსე?

საცოდავ დათუნას ესმოდა ეს მწარე დაცინვა, ეს გულსაღლავი სიტყვები, ძავრამ ტკივილისა და სისუსტისა გამოკრინტსაც არა სძრავდა. ბოხვერა ჩაკარდა ისევ წყალში, რომ თვალიდან მოეშორებინა დაწვევლილი მეღია და გაცურდა მეორე ნაპირას. ბოხვერამ გარდასწეიტა წასულიყო სასახლეში და მოესხენებინა მეფისთვის ეველაფერი, რაც თაკს გადახდა მეღიას წყალობით.

ოთხი დღე-ღამე მოუნდა სიარულს და რის ვაი-ვაგლანით და ტანჯვით მიიღწია სასახლეში და წარუდგა მეფეს.

მსუცთა მეფე ამის დანახვასე შეკრთა.

— ნუ თუ ეს შენა ხარ, ჩემი შიკრიკი? ეს რა დან-
მართნია.

ბოხვერას თვალში ცრემლი მოერია და ტირილი და-
იწყო.

— გაიძვერა, სასიხლარმა მელიამ მიღლატა და ამ
ეოფაში ჩამაგლო!

— ის ავასაკი დასჯილ იქნება უეჭველათ, განრისხე-
ბით წამოიყვირო ლომმა. — განა დათვის ასე გასულელება
და გაუზატოსნება შეიძლება? ჩემი შიკრიკის შეურაცხობის-
თვის ის უველაფერში ჰასუნს აგებს! სძალი ზედ შუასე გა-
მიტედეს, თუ მე ეს არ შევასრულო!

მისმა დიდებულებამ მოიწვია უველანი, რომ მოესმინათ
მეუის გადაწვეტილება, ეძმაკი მელიას ჩამოსწობის შე-
სახებ.

უველამ ერთ-ნმათ გადასწევიტა ხელ-ახლათ დაებარები-
ნათ მელია სასახლეში.

შიკრიკათ ამორჩეულ იქმნა — მოხერხებაში და ვაჟკა-
ცობაში განთქმული ჩვენი ვატა.

ლომმა ეს უბრძანა:

— იმედი მაქვს, რომ შენ გამართლებ საბჭოს გადა-
წეტილებას. თუ შესამეთაც იმულებულ მეოფს შიკრიკის
გაკსახვანს, იცოდეს რომ ჰასუნის გებაში მარტოკა ეგ-კი არა,
ძიელი მისი მოდგმა იქნება განადგურებული. თუ ჰკუთ აქვს,

იგი ახლავე გამოცხადდეს. ეს ვეკლავფერი უთხარი იმ გა-
რეწარს და შენც ფრთხილათ იყავი არაფერში არ მოგა-
ტეუოს.

— მე ძალიან ეჭვი მაქვს, რომ ჩემი წასვლით იქ რა-
მე გაკეთდეს? ძეღაა მატეუარა, ემხაკი, ცბიერია და მე მას-
თან განა გავსდები რასმე?... მაგრამ აღსრულდეს ნება თქვენ-
ნი, დიდებული მეფე! სჯობდა-კი სხვა ვინმე გა-
კვსავნათ შიკრიკათ იმ შეჩვენებულთან, თორემ მე, რო-
გორც მოგესწინებათ — ტანათ ჰატარა ვარ, უღონო და შე-
ხედულობით ბევრს არას წარმოგადგენ, და ძელია აინუნ-
შიაც არ ჩაავდებს ჩემს იქ მისვლას. დათვი ვერაფერს გას-
და იმასთან და აბა მე რას გავსდები. ნუ გამიბრისნდებით
კი, მეფეო, ამ კადნიერი სიტყვებისთვის!

— «შენ უნდა წასვიდე», მორჩა და გათავდა, — უპასუ-
ხა ლომმა. ჭკუა და მოხერხება ჰატარაზე არ არის. სოგი
დიდია ტანით, მაგრამ თავში-კი არა უფრია-რა. სოგი ჰა-
ტარაა, მაგრამ უახლა, ჭკვიანი და მოხერხებულია; შენ დი-
დი არა ხარ, მაგრამ ჭკუის კოლოფი-კი ხარ.

— აღსრულდეს ნება შენი, თქვენი ბრძანება ჩემთვის
კანონია, უპასუხა კრუტუნამ და დაიწყო მხადება საცხაოთ.

•ლ. ნათაძე.

(გაგრძელება იქნება)

კატის და არწივის ბრძოლა.

ვენეო სავსულის დილას შოტლან-
დიის სოფლის ერთ სასლის კარ-
მიდამოს დიდხანს თავს დასტრიალებ-
და არწივი და დაუღას უთვალოვა-
ლებდა. მერე ერთბაშით დაეშვა ძირს,
ერთ ნატარს ლამაზ ჭრელ კატას ჩას-
ჭიდა კლანჭები და ისარვიით გაჭქრა
ჯაერში.

შიშით გონება დაკარგულმა კა-
ტამ, როდესაც იგრძნო თავისი სა-
შინელი მდგომარეობა, არწივს დაუწ-
ყო ეელში ფხაჭხა და კბენა, თან
მაგრათ თავის ბრჭყალებით ჩაეჭიდა
თავის ძტერს, რომ არ ჩამოვარდნილიყო.

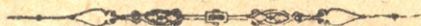
ახლა თვითონ არწივს უნდოდა მოეშორებინა კატა თა-
ვიდან, მაგრამ ვერა გააწყო-რა, სანამ მიწასე არ დაეშვა.

მაშინ-კი კატამ უშველა თავს, გავარდა განსე, უანსა ჯეგნებრე
 სე დასკუნდა, ერთ წამში გაილოკა, გაისუფთავა იარები

და მერე გაიქცა სახლში, თავის ქალბატონთან და კრუტუ-
 ნით მიეხლერსა, თითქოს ეუბნებოდა: განა ღირსი არა ვარ
 ჯილდოსი ამისთანა საქციელისთვისო?

ქ ა რ ქ ვ ე ტ ა.

ლეგენდა

რთმა უდაბნოს წინამძღვარმა ერთხელ ორი ბერი გაგზავნა სოფლებში ჰურის მოსათხოვრათ. ბერებმა დიარგეს რამდენიმე სოფელი და ბოლოს ღამის გასათევათ ესტუმრენ ერთ საწვალ კაცს. მასწინძელმა სინარულით აღარ იცოდა რა ექნა, საცოდავს ერთი ქათმის მეტი არა გააჩნდა რა, ის დაკლა და ცოლს ვახშმით მოამსადებინა.

გამალეს სუფრა და მოიტანეს ქათამი. ქათმის დანახვასე ერთმა ბერმა მოუჭრიდებლათ მიძართა მასწინძელს:

— მასწინძელო! ტუუილათ დაგაკლავს ქათამი, ჩვენ სორცს არა ვჭამთ!

მასწინძელი ძალიან შეაწუხა ამისმა გაგონებამ, საწვალმა არ იცოდა, რაღა მიერთმია სტუმრებისთვის.

— თუ, ჩემო ანგელოზო სტუმრებო, წარმოდექვა სმის

კანკალით ქათმის ჰატრონმა — თქვენი მობრძანების ღირსი არა ვარ და მას რითი გკეთ ჰატვი, რომ სსვა არა მბადია-რაო?

მეორე ბერმა რომ შენიძნა მასწინძლის შეწუხება შემდეგი სიტყვებით მიძართა მას:

— შვილო, ნუ სწუხარ, არა უძავს-რა, ქათმის სორცსაცა ვჭამთო და დანიწო ჭამა. ჰირველმა ბერმა ძინც არა ჭამა სორცი, მაგრამ ქათმის ძვლები-კი მოაგროვა და ჯიბეში ჩაიწო. მეორე დღეს ბერებმა მასწინძელი დალოცეს, მადლი გადაუსადეს და გაუდგენ ცხას.

როდესაც ბერები მონასტერში დაბრუნდენ, ჰირველი ბერი მაშინვე წარსდგა წინამძღვრის წინაშე და მოახსენა:

— მამაო წინამძღვარო! ჩემმა ამხანაგმა, იმის მაგიერ რომ ხალხი დაერიგებინა, თითონ დაარღვია მონასტრის წესი და სორცი ჭამაო; ამით ხომ ღმერთსაც სცოდავს და მონასტერსაც სახელს უტეხავსო.

წინამძღვარი ძალიან გააჯავრა ამ ამბავმა, დაიბარა სორცის მჭამელი ბერი და სასტიკათ შერისხა:

— რათ დაარღვიე ბერული წესი, რათა ჭამე სორციო?!

დამნაშავე ბერი წარსდგა წინამძღვრის წინ და მოახსენა:

— არა, მამაო წინამძღვარო, მე ქათამი-კი არა ქარქვეტა ვჭამეო.

მეორე ბერმა ზირველის გასამტეუნებლათ გაიკრბ ჯი-
ბეს ხელი, რომ ქათმის ძვლები ამოეღო და დასეთ მის
გაოცებას! შენასული ძვლები ჯიბეშა ქარქვეტათ გადაქცეუ-
ლიეო. წინამძღვარი გაუწყურა მბბესღარ ბერს და ჰბითხა:

— რათ დასწამე ცილი შენ მძასაო?

შერცხვენილმა ბერმა დაწყო ფიცი:—ჯიბეში ძვლები
ჩავიწეე და არ ვიცი ქარქვეტათ რამ გადააქციაო. წინამძღ-
ვარმა მეორეთ ჰბითხა ხორცის მჭამელს.

— შენი ღვთის გულისათვის მართალი თქვი, როგორ
იყო საქმეო?

ასლბ-კი ბერმა დაწვრილებით მოასსენა ეველბაფერი წი-
ნამძღვარს:

— მამაო წინამძღვარო, რადგან ჩვენ მასზინძელს ქათ-
მის მეტი სსვა არა ჰქონდა-რა და ძალიან სწუსდა ჩვენი
გულისთვის, ამიტომ მის დასამძვიდებლათ ვჭამე ხორციო,
მართალია, შევცოდე უუბლსაო.

წინამძღვარი ერთ წამსაც არ დაფიქრებულა—საჩქაროთ
უბასუსა:

— დამბესლებელი უფრო შემცოდება, ვიდრე ქათმის მჭა-
მელი ბერიო, სომ გასსოვთ წმიდა სსხარების სიტევები:
«არა ჩამავალი წაწემედს კაცს, არამედ ამომავალიო».

ფ ა ე ტ ო ნ ი .

(ოვიდიუსი)

მთელ ეთიოპიაში მზის ღმერთის ჰელიოსის და კლიმენას შვილი, ფაეტონი, სახელგანთქმულ ვაჟაკათ ითვლებოდა. ეთიოპიელები დიდი პატივისცემით ეპყრობოდნ ახოვანი შეხედულობის ყმაწვილს.

ფაეტონი მუდამ ამაყობდა თავისი ღვთაებრიუ ჩამომავლობით. ერთხელ ყმაწვილი იმოდენათ გაკადნიერდა, რომ ღმერთების მამათმთავრის ზეესის შვილის, ეპათის, თანასწორობაც-კი საჯაროთ გამოაცხადა. ეპათს სიცილათაც-კი არ ეყო ფაეტონის ამგვარი კადნიერება და ეჭვი შეიჭანა ყმაწვილის ღვთაებრივ ჩამომავლობაზე. შეურაცხყოფილი ყმაწვილი დედასთან მიიჭრა. — „საყვარელო დედაე!“ თვალე ცრემლიანი ემუდარებოდა ფაეტონი კლიმენას: „მომეც რამ სარწმუნო საბუთი, რომ ჰელიოსი მამა ჩემია!“ — „გეფიცები გამჩენს“, სიყვარულის კილოთი ანუგეშებდა კლიმენა ფაეტონს: „რომ შენ ჰელიოსის შვილი ხარ. უკეთუ არა გჯერა ჩემი სიტყვები, მამა შენის სასახლეები ახლოა ჩვენზე და თვითონვე გამოჰკითხე ყველაფერი შენი ენაობის შესახებო!“ ფაეტონს მოეწონა დედის რჩევა და იგი დაუყონებლივ გაეშურა აღმოსავლეთისკენ.

ჰელიოსის სასახლეები ამაყათ გაღმოაყურებოდნ მალალ მთის

თარგმანი

წევრეალოდან. ოქროთი და ფერადის ქვებით შემკული მარმარილოს სვეტები გარს ერტყენ სპილოს ძელებით დახურულ სასახლეებს. მოვერცხლულ ალაყაფის-კარებზე ხელოვნურათ გამოქანდაკებული იყო ცა, დედამიწა და თვალ-უწვდენელი ოკეანე. წყლის ფერათ უფსკრულში მოჩანდნ ზღვისა და ოკეანეს ღმერთები, დედამიწის ზურგზე გაეშენებინათ ქალაქები და სოფლები, სადაც ხალხი ფეხად ირეოდა. განაპირა ადგილები მთისა გრეხილებით დასერილიყო, ხოლო ირგვლივ პიტალო კლდეები არწივივით ამყათ გადმოიყურებოდნ. მთის კალთები უხვათ შემოსილიყო დახურული ტყეებით, რომელშიაც მხეცები ათასგვარათ ფუსფუსებდნ. მდინარეები მთის გრეხილებზე საამურათ იკლანებოდნ. მტრედისფერი ცა მოციმციმე ვარსკვლავებით მოჭედლილიყო. ფაეტონი მოკრძალებით შევიდა სასახლეში. ჰელიოსი დიდებული ტანთსაცმელით იჯდა აღმასებით შემკულ ტახტზე. მარჯვნივ და მარცხნივ დიდებულ მზის მფლობელს გვერდს უმშვენებდნ კეკლოცი და მორცხვი გაზაფხული, ნაზი ზაფხული, ბარაქიანი შემოდგომა და სუსხიანი თეთრწვეროვანი ზამთარი.

ფაეტონი გაკვირვებით შეჰყურებდა ძვირფასს სასახლეს და გონს ვერ მოსულიყო, ყველაფერს ცხადათ თუ სიზმრათ ხედავდა. ჰელიოსმა ღმობიერათ მოიხმო ფაეტონი და ჰკითხა: „შვილო, რას დაეძებ მამის სასახლეში?“ — „ბრწინვალეო მამავ!“ განარებული კილოთი უპასუხა ფაეტონმა: „ნებას მაძლევ შენის შეიღობის სახელი ვატარო! ქვეყნათ არ სჯერათ ჩემი ვინაობა. მამავ, ნიშნათ ჩემი დეთაებრივი ჩამომავლობისა მომე რამ სარწმუნო საბუთი!“ — „საყვარელო ფაეტონ!“ განაგრძო ჰელიოსმა: „მე შენ შეიღობაზე არასოდეს უარს არ ვიტყვი. ამიტომ მთხოვე რაც გინდა და აღვისრულებ!“ — „გმადლობ, საყვარელო მამავ! მაშ, თუ ასეა, ერთი დღით დამითმეთ მზის ფრთოსანი ეტლი!“ მოკრძალებით თხოვა ჰელიოსს სიხარულით აღსაესე ფაეტონმა.

ჰელიოსი ფაეტონის შეუსაბამო თხოვნამ მეტათ დაალონა. მზის მფლობელი ღრმათ დარწმუნებული იყო, რომ ფაეტონი ფრთოსანი

ეტლით მოგზაურობას ვერ შესძლებდა. „ოლიმპის თვით მაკრობიუსი“
 ლიც-კი ვერ ჰბედავს ჩემი ეტლით მოგზაურობას“, მკერმეტყველათ
 უმტკიცებდა მამა შეილს, მაგრამ ფაეტონი თავისას მაინც არ იშ-
 ლიდა. ბრწყინვალე მზის მფლობელმა თავისი აღთქმა ვერ გასტუნა
 და იძულებული შეიქმნა ეტლი ერთი დღით დაეთმო შეილისათვის.
 უკვე ალიონმა დაჰკრა. მეჯინიბეებმა გამოიყვანეს თავლიდან ცეცხ-
 ლის მფრქვევი დარახტული ცხენები და შეაბეს მაღალ ბორბლებიან
 ოქროს ეტლში. — „შვილო!“ მწუნარებით გამოესალმა ჰელიოსი ფაე-
 ტონს: „ცხენებს მაგრათ დაუჭირე სადავეები, მძლავრათ ნუ გაწე-
 კავ, თორემ სამწუნაროთ ვათავდება შენი მოგზაურობაო!“

ოთხი აღმასივით დაღესილი ცხენი საგზაოთ გამზადებულნი
 მოუთმენლათ ელვასავით თრთოდნენ, მათი ჭიხვინი შორს, შორს
 გაისმოდა. ფაეტონმა ერთი-კი განზე ოდნავ შეარხია მათრახი და
 ცხენებმა ჩიტივით მოიტაცეს ცის სიერცისაკენ ჰელიოსის ფრთოსა-
 ნი ეტლი. ცხენებმა ეტლის პირველ შექანებაზე იგრძნეს მეეტლეს
 გამოუცდელი ხელი და ჩვეულებრივ გზას ასცდნენ. ყმაწვილი მეტათ
 შეშინდა. 'მიშმა უფრო აიტანა, როცა მან ცის სიერციდან დედა-
 მიწის სიშორეს ჩამოხედა. ფაეტონს მუხლები აუცახცახნდა, ძარღვე-
 ბი მკლავებში მოუღუნდნენ, თვალებში სინათლე მთლათ გამოეღოა.
 გააფთრებული ცხენები ერთიანათ დაგიჟდნენ და უგზო-უკვლოთ მი-
 აქროლდებდნენ ეტლს. მზის ფრთოსანი ეტლი ხან ცის სიერცეში და-
 ტრიალებდა, ხან მიწის მახლობლათ ჩამოეშვებოდა. ნაეტლარი გზა
 ერთიანათ იბუგებოდა. ღრუბელს ცეცხლის ალი ასდიოდა, მთის
 მწვერვალონი, ქალაქები, სოფლები, მინდორი და ტყეები ცეცხლის
 მორევში ცურავდნენ. ილუპებოდა ყველაფერი, სულიერი და უსუ-
 ლო. მდინარეებისა და ტბის ღმერთები შესაზარლათ ქვითინებდნენ.
 წყალი მეტის სიცხისაგან კალაპოტებში შრებოდა. ნილოსი აღიდგ-
 ბულ წყლის ზვირთებს შორეულ ქვეყნებისაკენ ტყორცნიდა, მაგ-
 რამ შეუბრალებელი სიცხე კვალ-და-კვალ მისდევდა. თევზები წყლის
 სიღრმეს ეტანებოდნენ, მაკრამ აქაც მყუდრო თავშესაფარს ვერ შო-

საქართველოს
მეცნიერებათა აკადემია

უღობდენ, მიწა დასკდა და დაიღარა. ერთი წამიც და მთელი დღეც
დამიწა ცეცხლისაგან უნდა დაფერფლილიყო.

ქვეყნიერების გადასარჩენათ, ღმერთების მამათმთავარმა ზევსმა
ქექა-ქუხილი მოუვლინა ფაეტონის ეტლს და ერთიანათ დაამსხერია.
ქვეყნიერება დაღუპვისაგან გადარჩა. ფაეტონის უსულო გვამი სამ-
შობლოს მოშორებით იპოვეს და იქვე დასაფლავეს.

ჰელიოსი შვილის სიკვდილმა მეტათ შეაწუხა, იგი მთელი დღე
მდულარე ცრემლებს აფრქვევდა. ამ ცრემლებისაგან მზე დაბნელდა
და იმ დღეს დედამიწას არ ანათებდა. საბრალო დედამ დიდი ძებნის
შემდეგ იპოვნა შვილის განმარტოებული საფლავი. მშობლის მწუ-
ხარებას საზღვარი არა ჰქონდა. მთელი ოთხი თვის განმავლობაში
საცოდავი დედა და უღროთ დაკარგული ყმაწვილის დები მუდამ
დღე დასტიროდენ ფაეტონის საფლავს. გამგელელ-გამომგელელნი
ცოდვით იწოდენ და მშობლების მდულარე ცრემლებს თავიანთ
ცრემლებსაც უერთებდენ.

ერთხელ დები ძმის საფლავს მწუხარეთ დასტიროდენ. უეცრივ
უფროსმა დამ ფაეტუსამ შესაზარლათ შეჰყვირა, მან იგრძნო, რომ
ფეხები თანდათან უხეცდებოდა. მეორე დას ლამპეციას ჰსურს მი-
ეშველო! დახმარება აღმოუჩინოს, მაგრამ ადგილიდან ვერ იძვრის,
ხის ფეხები აკავებენ, მესამე და შიშისაგან თავიდან თმას იგლეჯს,
მაგრამ თმების მაგიერათ ხის ფოთლები ჩამოაქვს. დები გაკვირვებ-
ით ერთი მეორეს შესცვრიან და ხედვენ, რომ ისინი ხის ფოთლებ-
ით იმოსებიან. მთელი სჩეული ხის ქერქით და მწვანე ფოთლებით
შემოსათ, დარჩათ მარტო-მარტო ბაგენი, რომელნიც საყვარელ
დედა „კლიმენას“ თავისაკენ ეძახოდენ. საბრალო დედა ხან ერთ
ქალთან მიიჭრება, ხან მეორესთან, ხან ერთს მხუზვალეთ ჰკოცნის,
ხან მეორეს და მესამეს, ერთს აცლის ფოთლებს, მეორეს ხის ქერქს,
მესამეს ტოტებს. ფოთლების და ტოტების ჩამონაგლეჯზე საბრა-
ლოებს სისხლის ნაკადულები ჩამოსჩქვთ. „შემიბრალე, საყვარელო

ლედი ჯენ.

(ჯემისონის მოთხრობა)

XXIV

თავშესაშარი.

ელი ჯენი მთლათ დაიქანცა, ერთი ნაბუჯის გადადგმაც აღარ შეეძლო, როდესაც ერთ დიდ, ფანჯრებ-გაჩაღებულ სახლს მიაღვა. სახლის გვერდით პატარა და მალალი, კახტა ეკლესია ჩნდა.

ბავშმა აიხედა ზევით, მიაპყრო ნათელ, მოციმციმე ვარსკვლავებს თავისი დიდი, დაღონებული და ნამტირალევი თვალები, მიიკრა გულზე ორივე გაყინული პატარა ხელი და აკანკალებული ხმით წაილაპარაკა:

— დედა, მამა, სადა ხართ? წამიყვანეთ, წამიყვანეთ თქვენთან! აქ მცივა, მშია, მეძინება...

მაგრამ ვარსკვლავებს არ ესმოდათ, არ ენალელებოდათ მისი ევღრება და ისევ ისე მხიარულათ ციმციმობდნენ მოკაშკაშებულ ცაზე.

ბავში ისევ დიდ სახლს მიუბრუნდა, რომელსაც მარამარილოს ფიცარი ჰქონდა მიკრული და ზედ დადი ასოებით რალაც ეწერა. ბავში მოეჭიდა გაყინული თითებით ფანჯრების წინ გაკეთებულ რკინის მოაჯირს, აიწია ზევით და წაიკითხა მარამარილოს ფიცარზე ოქროს ასოებით დაწერილი სიტყვები:

„ობლების თავშესაფარი“.

— ობლების? — გაიმეორა მან. — რას ნიშნავს ეს? მერე რა კარგია ამ სახლში ყოფნა, რა თბილა შიგნით, რა სინათლეა!

ჯენი ერთხანს დაფიქრდა, მერე ჩამოსწია ზარს, რომელიც ეკლესიის კარებთან ეკიდა, ისევ მოეჭიდა მოაჯირს და ისევ დიდ, ნათელ და მხიარულ ზალაში ყურება დაიწყო. რა მშვენიერი სურათი იყო მის თვალ-წინ! შუა ზალაში იდგა დიდი და მაღალი, ლამაზი ნაძვის ხე, მთლათ ათასფერი სანთლებით გაჩირალდნებული; არაოდეს არ ენახა პატარა ჯენს ამდენი ხილით და ტკბილეულობით, ოქროს და ვერცხლის კაკლებით, ათასგვარ ქალღმერთის ჯაჭვებით, ბრწყინვალე ბურთებით და ლამაზი ლიფლიფებით მორთული ხე. სხვა-და-სხვა სათამაშოებს რომ შეხედა, ხომ სულ თვალები აუჭრელდა... ხის ძირში, ხავსით და ყვავილებით მორთულ სტოლზე ელაგა სათამაშო ცხენები და კატები, ჩიტები და კურდღლები, დედოფლები და ლეკვები, ბზრიალები, ბურთები, სხვა-და-სხვა ფერის ბიჩრალები... კამფეტები, ხილი, ეაშლები, მსხლები, ფორთოხლები, და ყველაფერი ტკბილეულობა ისე მიმზიდველათ გამოიყურებოდა ხავსით მორთულ დიდ სტოლიდან, რომ პატარა ლედი ჯენს თვალის ევლარ მოემორებინა მათთვის... ზალაში მხიარულათ დარბოდნ და თამაშობდნ აუარებელი ბავშვები, რომლებიც ალტაცებით შეჰყურებდნ ლამაზ და კოპწია, ტურფათ მორთულ ნაძვის ხეს.

ლედი ჯენი მაგრათ მოჰიდებოდა რკინის მოაჯირს სიცივისაგან გაშეშებული ხელებით და სულ უყურებდა, უყურებდა ლამაზ ხეს, სათამაშოებს, ტკბილეულობას, ბავშვების მხიარულებას...

უეცრათ სახლის კარი გაიღო და კარში გამოვიდა შუახნის ქალი, რომელმაც ზარის დარეკა გაიგონა; მოაჯირზე მიკრული ჯენი რომ დაინახა, მან მაშინვე აიყვანა ხელში თითქმის მთლათ გაყინული ბავში და საჩქაროთ შეარბენინა სახლში.

— ჩემო პატარა, ჩემო კარგო, საიდან გაჩნდი აქ? — მოფერებით შეეკითხა ის ბავშსს. — ისე ცივა... შენ-კი თითქმის ტიტველი ხარ! რატომ შენ სახლში არ მიდიხარ?

ქალის აღერსიანი ხმა ციურ მუსიკასავით ჩაესმა პატარა, სიცვისაგან გაყინულ ბავშსს ყურში... ის ამ წამს ისე გრძნობდა თავს, თითქო

დღეა ეპოვნა და მის კალთაში მჯდარიყო... მაგრამ უკანასკნელი სიტყვები რომ გაიგონა, რატომ სახლში არ მიდიხარო, მთელი ტანით შეკრთა და აცახცახდა.

— ოო, ნუ გამისტუმრებთ სახლში! — გამოუთქმელი ტანჯვით წამოიძახა მან. — ნუ გამგზავნით დეიდა პოლინასთან! მე იმისი მეშინია... დღეა გამლახა... სილა გამარტყა... და მე გამოვიქეცი...

— სად დგას შენი დეიდა პოლინა? — ჰკითხა ქალმა, რომელიც თავშესაფარის ზედამხედველი იყო. — არ იცი? — და ქალმა სიყვარულით ჩაიკრა გულში ახლათ ნაპოვნი ბავში, ისეთი ლამაზი და მშვენიერი, მაგრამ ისე გამხდარი და გაყვითლებული...

— არ ვიცი... სადღაც შორს, შორს დგას აქედან.

— არც ქუჩის სახელი იცი?

— ანა! რაღაც საძაგელი ქუჩაა.. სულ ფიცრებზე დადიან იქ!

— ვინ არის დეიდა შენი!

— დეიდა პოლინაა.

— მისი გვარი?

— გვარი არ ვიცი. მე მას ყოველთვის დეიდა პოლინას ვეძახოდი. ნუ დამაბრუნებთ, ნუ, იმასთან! იმან გამომავლო და მითხრა, უფულოთ არ დაბრუნდეთ! მიბრძანა, იარე და იმღერეო... მე სიმღერა არ შემიძლო... ისე ფულის თხოვნა-კი — არ მინდოდა...

აქ ბავშმა ველარ მოითმინა და მწარეთ აქეთინდა. ბავშვის ტირილმა მთლათ აუჩუყა გული ზედამხედველ ქალს, მარგარიტას, რომელიც ისეთი კეთილი იყო, რომ ქალაქში მას „წმიდა მარგარიტას“ ეძახოდნენ.

— სად არის შენი დედ-მამა? — სიყვარულით ჰკითხა მან ჯენს, როცა ეს უკანასკნელი ცოტა დამშვიდდა.

— მამა ღმერთთან წავიდა, ცაში. დედაზე-კი დეიდა პოლინა მეუბნებოდა, სხვაგან წავიდა და დაბრუნდებაო... მაგრამ მე მგონია, ისიც მამასთან არის.

მარგარიტას თვალეზი უნებლიე ცრემლებით ავესო; მან კიდევ

უფრო მაგრათ მიიკრა გულზე პატარა ობოლი და უკანაზრდად წაიყვანა.

— აქ დარჩი, ჩემო პატარა! — უთხრა მან. — აქ ბევრი შენისთანა პატარა ბავშბია. — ყველა კარგათ უელიან და ყველას ეფერებიან.

ლელი ჯენის გაყვითლებული სახე მთლათ ანთო სინარულით.

— მაშ შეიძლება, რომ აქ დაფრჩე? — აღტაცებით წამოიძახა მან. — და ნაძვის ხესთანაც წამიყვანთ?

— რასაკვირველია, ჩემო პატარა! და ხვალ დილას შენც მიიღებ შენ წილ საჩუქრებს.

მარგარიტამ გაალო დიდი ზალის კარები და მხიარულ ბავშვების გროვაში ახლათ ნაპოენი პატარა, ლამაზი ბავშიც გაურია.

გაიარა რამდენიმე დღე. ლელი ჯენის მოსაკითხავათ არაინ მოდიოდა, ამიტომ თავშესაფარის მმართველობამ გადაწყვიტა ის თავშესაფარში დაეტოვებინა. მალე პატარა ჯენი ყველას გაგიჟებით შეუყვარდა, როგორც ზედამხედველს და მის მომხმარებებს, ისე პატარა ობლებსაც... განსაკუთრებით აღტაცებაში მოჰყავდა ყველა იმის ნაზ და წკრიალა ხმას, რომლითაც ის ისე მშვენიერათ მღეროდა მელოდიურ ჰანგებს...

— უსათუოთ მუსკა უნდა შევასწავლოთ! — ეუბნებოდა მარგარიტას მისი მომხმარე, ავნესა. — ამისი ხმა ერთ დროს ჩენი ეკლესიის საუნჯეთ გახდება!

მართლაც, ჯენი ავნესას ჩააბარეს, რომელიც მუსიკის მასწავლებელი იყო. როდესაც თავშესაფარში ვინმე იმ ქალთაგანი მოვიდოდა, რომლებიც თავშესაფარს შემწეობას აძლევდენ, ავნესა ყოველთვის იძულებული იყო ჯენი დიდ ზალაში გამოეყვანა, რადგანაც ყველას უნდოდა მშვენიერი ბავშვის ნახვა, მისი სიმღერის გაგონება, მასთან ლაპარაკი... მაგრამ არაინ ისე არ ან-

ზებდა და არ ეფერებოდა პაეშს, როგორც ქალბატონი ლანიე, რომელიც ისე არ მოვიდოდა თავშესაფარში, რომ ჯენისთვის რამე ძვირფასი საჩუქარი არ მოეტანა.

— მე მგონია, — ეუბნებოდა მარგარიტა აგნესას, — ქალბატონი ლანიე უსათუოთ იშვილებს ჩვენ პატარა ჯენს.

— ხანდახან ისეთ უცნაურ კითხვებს მაძლევს ხოლმე ბაეშის შესახებ! — მიუგო აგნესამ. — როცა ჯენი მღერის, ქალბატონი ლანიე თვალს ვერ აშორებს და ისეთი ყურადღებით უსმენს, ისეთი დაკვირვებით, რომ მეტი არ შეიძლება...

— ჰო, ეგ მეც შევნიშნე! — დაეთანხმა მარგარიტა. — მეც ყოველთვის მკითხავს ხოლმე ქალბატონი ლანიე ყველაფერს ჯენის შესახებ... ეტყობა, ძალიან უნდა გაგება, საიდან ჩაეარდა ჯენი იმ ვილაჯ დეიდა პოლინას ხელში.

ხშირათ ჩაიციებოდა მარგარიტა ლედი ჯენს, რომ გაეგო მისგან, სად ცხოვრობდა და როგორ ცხოვრობდა ბაეში თავშესაფარში მისვლამდის, მაგრამ ჯენი არაფერს უამბობდა... მას ეშინოდა, ისევე დეიდა პოლინას ხელში არ ჩაეარდოდა... და ბაეში ითმენდა, არაფერს ამბობდა, თუმცა ხშირათ, ძალიან ხშირათ უნდოდა გაეზიარებინა თავისი ახალი მასწავლებლებისათვის თავისი ფიქრები, რომლებიც უწინდელივით სულ პეპსისკენ, ქალბატონ დიანასაკენ, ჟერარისკენ და პეშუს ოჯახობისკენ მიჰქროდნენ. მისი გული სულ იმათკენ იწევდა, იმათკენ მიისწრაფოდა და უიჰათოთ იტანჯებოდა, განსაკუთრებით სიმღერის გაკვეთილების დროს, როცა ლედი ჯენი ოცნებით დიანას ლამაზ, ყუევილებიან ბალში გადადიოდა და თვალებს რომ დახუჭავდა — ასე ეგონა, ისევე დიანასთან ერთათ ემღეროდა...

გადიოდა დღეები დღეებზე, თვეები თვეებზე... ჯენის მეგობრებმა-კი ჯერაც არ იცოდნენ, რა მოუვიდა პატარა ლედის და სად გაჰქრა ის იმ საშინელ, ჭექა-ქუხილიან ღამეში...

ამ დროს განმავლობაში დიანას დიდი გასაკირი დაადგა. დედა მისი, გრაფ ოტრევის ქვრივი, ძალიან ავით განხდა, დიდხანს იტანჯა

და ბოლოს გადაიკვალა, ერთ ზაფხულის მხიარულ დღეს...
ცი არისტოკრატკა ოტრევეების სასაფლაოზე დასაფლავეს.

ამნიართ ნაზი, აყი, მაგრამ წყნარი დიანა, უკანასკნელი წარ-
მომადგენელი ოტრევეების დიდი გვარის, სულ მარტოთ მარტო, ობ-
ლათ დარჩა ქვეყანაზე, თავის პატარა სახლში, თავის ლამაზ ბაღში,
თავის ყვავილებთან, ხეებთან და ჩიტებთან ერთათ... დიანამ საშინ-
ლათ მოიწყინა.

— ოჰ, ღმერთო, რა ბედნიერება იქნებოდა, ახლა რომ ჩემთან
პატარა ჯენი მყავდეს! — ხშირათ ამოიხვრით, მწუხარკეთ წაილაპარა-
კებდა ხოლმე ის. — რა ნუგეშათ მეყოლებოდა ჩემი საყვარელი, ჩე-
მი ძვირფასი პატარა!

ოტრევის ქერივის დამარხვის მეორე დღეს, როდესაც პეშუს
ოჯახობა დილით ერთ ოთახში იყო თავმოყრილი სასაუბროთ — ტი-
ბურციმ გაზეთები შემოიიტანა. პეშუმ გახსნა ერთი მათგანი და და-
ხედა თუ არა — მაშინვე გაკვირვებით შეჰყვირა.

— რა დაგემაართა? — შეკრთომით შეეკითხა ცოლი, რომელმაც,
ქმრის წამოყვირებაზე, კინალამ საკავე გააგდო ხელიდან.

პასუხის მაგიერათ პეშუმ ხმა-მალლა წაიკითხა ორი განცხადე-
ბა, რომელიც გაზეთის პირველ გვერდზე იყო დაბეჭდილი.

„გარდაიკვალა ოტრევის ქერივი, ქალიშვილობაში ორჟენუა“,
და „ღარიბების სააეთაშყოფოში დამარხეს პოლინა ჟოზენი, ქალი-
შვილობაში ბერჟერონი“.

XXV

ღვიღა მოღი.

აკითხულმა განცხადებამ ძალიან ააღიოგა პეშუ.

— მამ ჟოზენი ტენასში არ წასულა, ის აქ... რა ჯალაქში ყოფი-
ლა... ეტყობა, ჩვენ გვემალებოდა! — წამ-და-უწყუა უმეორებდა ის
ცოლს.

— არა, რაც უნდა იყოს—ლედი ჯენი უნდა ვიპოვო. მხოლოდ
გადაწყვიტა მან და ლარიზების საავთმყოფოში წაეიდა... მაგრამ იმა-
ვე საღამოს დაღონებული დაბრუნდა სახლში, რამაც ძალიან შე-
წუხა მთელი მისი ოჯახობა.

საავთმყოფოში არც-კი იცოდნენ, ვინ იყო ქოზენი; პეშუს
მხოლოდ გამოუცხადეს, ის ქალი საღამო დანგრეულ სახლში იპო-
ვეს, მშვიერ-მწყურვალ, სიცივისაგან თითქმის გაყინული და აქ მო-
იყვანეს... ბაქში მასთან არაფერს უნახავს... არც თითონ უთქვამს
რამე მთელ იმ დროის განმავლობაში, რაც აქ იწვია.

მაშინ პეშუ ქალაქის იმ ნაწილში წაეიდა, სადაც უწინ ქოზე-
ნი იდგა, მაგრამ არც იქ იცოდა რამე არც ერთმა მეზობელმა...
ყველამ უთხრა, აქ როგორც გადმოვიდა, მაშინვე ლოგინში ჩაწ-
ვია... ბავში არ გვინახავს, სხვაც არაფერს დადიოდა ავთმყოფთანო.
როცა ძალიან ავთ გახდა, შევატყობინეთ მთავრობას და საავთმყო-
ფოში წაიყვანესო. მეტი პეშუმ ვერაფერი გაიგო; ეტყობოდა, ქო-
ზენს განგებ დაემალა ყველაფერი, რაც-კი ლედი ჯენს შეეხებოდა...

— როგორც წავედი—ისე მოვედი, ვერაფერი გავიგე!—დაღო-
ნებით გამოუცხადა პეშუმ ცოლს.—მაგრამ ამ საქმეს მაინც არ მო-
ვეშვები! რაც უფრო ეუფიქრდები ქოზენის მოქმედებას—მით უფ-
რო ვატყობ, რომ ბავში მისი ნათესავი არ იყო! უთუოთ ლედი
ჯენიც ქალაქში უნდა იყოს, სხვაგან სად გაგზავნიდა! აი, რა მოვი-
გონე!—უცებ სინარულით წამოიძახა მან.—ხეალ დილიდანვე და-
ვიწყებ და ქალაქში ყველა ობლებს თავშესაფრებს შემოვიყლი...
უთუოთ ერთსა და ერთ მათგანში ჩვენი ლედი ჯენიც იქნება!

— მეც წამოგყვები, პეშუ!—წამოიძახა დეიდა მოდიმ.—მარტო
მაშინ დავმშვიდდები, როდესაც ჩემი თვალით ვნახავ ყველა თავ-
შესაფარებს! მე ყოველთვის ვამბობდი, რომ ქოზენს ის ბავში მო-
პარული ჰყავდა... აი რატომ მაღაფდა ისე, და რატომ გაჰქრა ისე
უცერათ, მ... ლეს-კი მას მდიდარი, ლამაზი ქალი ეძებდა! ოო!
აქ რაღაც ს... ლუმლოა, რაღაც უცნაური ამბავია!

გაიარა რამდენიმე დღემ. ერთხელ ჯენი სასწაელოდ იხსნებოდა და იჯდა და გაკვეთილს იმეორებდა; უეცრათ ოთახში შემოვიდა მარგარიტა და თან ორი სტუმარი შემოიყვანა. სტუმრები თავშესაფარში ხშირი მოვლენა იყო, ამიტომ ბავშვს არც-კი მიუტოვებია თავისი წიგნი და ისევე ისე გულმოდგინეთ განაგრძობდა სწავლას.

— ეს უნცროსების განყოფილებაა! — ხმა მალლა თქვა მარგარიტამ. — აი, დაათვალიერეთ ყველა ბავშვები... იცანით მათში თქვენი ლედი ჯენი!

ბავში შეკრთა და იქითკენ მიიხედა, სადაც მისი სახელი თქვეს... იმავე წამს ახლათ მოსული ქალის რგვალი, წითური სახე მთლათ გაანათა ალერსიანმა ღიმილმა და მან აღტაცებით წამოიძახა: — ის არის ის, ის!

ამავე დროს ოთახში ბავშვის აღტაცებული ხმა გაისმა.

— დეიდა მოდი, ღმერთო, დეიდა მოდი! — უეცრათ წამოიძახა მან და ერთ წუთს გაჩნდა სტუმარი ქალის გვერდით, ჩამოეკიდა მას კისერზე.

დეიდა მოდიმ იმდენი ჰკოცნა ძლიერ ნაპოვნ ბავშვს, რომ კინალამ სულ მოახჩიო ის... პეშუ კი, რომელიც სინარჯლისაგან ტირილს ძლიერ იმაგრებდა, აღელვებით ატრიალებდა ხელში თავის ქუდს და სიყვარულით მიჩერებოდა ცოლსაც და ბავშვსაც.

— ჯენ, ძირს წამოგეყევი! — უთხრა მარგარიტამ ბავშვს.

ყველა ძირს ჩაეიდნენ. ლედი ჯენი, რომელიც დეიდა მოდის კალთაში იჯდა, ყურადღებით ისმენდა ყველაფერს, რასაც ის და პეშუ მარგარიტას მის შესახებ უამბობდნენ, თუმცა პეერი რამ არ ესმოდა; ლაპარაკობდნენ რაღაც ბრილიანტებიან ოქროს საათზე, რომელზედაც ორი ასო ეწერა, ამისთანა ასოებზე ძვირფას საცვალზე, ფოჩენის გაქცევაზე, ტენასზე... მარგარიტა ყველაფერს ყურადღებით ისმენდა... თავისი მხრით იმანაც უამბო პეშუს და მის ცოლს, როგორ იპოვნა ლედი ჯენი, როგორ ცდილობდა გაეგო მისგან მისი თავგადასავალი, მაგრამ ვერაფრით ვერ მიეღწია თავის მიზნისათვის..

— რატომ არაფერს ეუბნებოდი, გენაცვალე? — სიყვარულით
ჰკითხა დეიდა მოდიმ. ერთ წამს ბავში შეჩერდა, მერე ნელი ხმით
უპასუხა:

— მეშინოდა!

— რისი, ჩემო პატარა ლედი? — შეეკითხა პეშუ.

— დეიდა პოლინამ ამიკრძალა ყველა ამაზე ლაპარაკი... — მიუ-
გო ბავშმა და კრძალვით შეხედა მარგარიტას. — ახლა-კი შეიძლე-
ბა, რომ ვილაპარაკო?

— რასაკვირველია, შეიძლება! და შენ დაწვრილებით უნდა
გვიამბო ყველაფერი, რაც-კი შენ შეგეგნება! — უთხრა მარგარიტამ.

— დეიდა პოლინამ ძალიან დამიშალა იმის თქმა, რომ „კეთი-
ლი ბავშვის“ ქუჩაზე ეცხოვრობდით... ჩემი მეგობრების ხსენებაც...
ჩვენი ბინის დასახელებაც...

— საწყალი ბავში! — მიუბრუნდა პეშუს მარგარიტა. — აქ უთუ-
ოთ რაღაც საიდუმლოა, ბავშს რამ ასე უშლიდენ ყველაფრის ლა-
პარაკს... მაგრამ რამდენიმე დღე მოვითმინოთ, ჯერ ნუ დაეწყებთ
საქმის გამოძიებას... ლედა ჯენს ერთი ძალიან გავლენიანი მფარვე-
ლი ჰყავს, ქალბატონი ლანიე... ის ახლა ვაშინგტონშია. მის მოსე-
ლას მოეუცადოთ.

— რამდენისამე ხანს შემდეგ, უთუოთ, ერთი ობლით ნაკლები
გეყოლებათ! — უთხრა პეშუმ. ჯენი-კი ამ დროს გატაცებით ელაპა-
რაკებოდა დეიდა მოდის და დაუღალაევად ჰკითხავდა ახალ-ახალ ამ-
ბებს თავის მეგობრებზე. ოტრევის ქერივის სიკედილი რომ გაიგო
და დიანას ობლობა წარმოიდგინა, ბავშმა ტირილი ველარ შეიკაფა.

— ვახსოვარ თუ არა დიანას, მადლონს, პეპსის, ჟერარს, თა-
გუნას? — ჰკითხავდა ჯენი. — რა გამეხარდება, ღმერთო, რა გამეხარ-
დება ხელ-ახლად რომ ენახავ ყველა იმით!

თავისი შრით ჯენმაც დაწვრილებით უამბო დეიდა მოდის
საკუთარი თავგადასავალი იმ საშინელ ღამეს შემდეგ, როცა ჟოზენ-
მა ისე სჩქაროთ გამოაპარა.

დეიდა მოდი ცრემლებს ძლივს იკაეებდა, მის ამბავს მენდა.

— მაგრამ ყველაფერზე საშინელი ის არის, რომ დეიდა პოლინამ ტონი გამოიყიდა! — სასოწარკვეთილებით წამოიძახა ჯენმა და მწარე ქვითინი დაიწყო. — დეიდა მოდი, წარმოიდგინეთ, რომ ტონი გამოიყიდეს! ვერასოდეს, ვერასოდეს ველარ ენახავ ჩემ საყვარელ ჩიტს!

— ნახავ, გენაცვალე, ნუ წუხნარ, უთუოთ ნახავ! — ანუგეშებდა დეიდა მოდი. — აი, ახლა შენ გიპოვეთ... მერე შენ ჩიტსაც ვიპოვათ!

პეშუ და მისი ცოლი მხოლოდ მაშინ გამოეთხოვენ მარგარიტას და ლედი ჯენს, როცა მარგარიტა დაპირდა, ხვალ მე თითონ მოვიყვან ბავშს „კეთილი ბავშების“ ქუჩაზეო.

დეიდა მოდის გულმა არ უქნა, რომ პირდაპირ სახლში წასულიყო და „კეთილი ბავშების“ ქუჩაზე მცხოვრებლებსთვის არ ეხარებინა პატარა ჯენის პოვნა. ამ ამბავმა საერთო სიხარული, საერთო აღტაცება გამოიწვია! ყველაზე უფრო დიანა აღელვდა... მას დიდ ხანს არ დაძინებია იმ საღამოს, დიდხანს იჯდა ის ყვაველებით შემკულ აივანზე და ოცნებობდა ხვალინდელ დღეზე, ლედი ჯენის ნახვაზე...

როდესაც მეორე დილას მარგარიტას ეტლი მადელონის სახლის წინ გაჩერდა და იქიდან მხიარულათ ჯენი გადმოხტა — პეპსი მეტი სიხარულით აქვითინდა. ჯენი შურდულივით შეეარდა ოთახში და კისერზე ჩამოეკიდა თავის მეგობარს.

— ისევ ის არის, ისევ ის! — იმეორებდა პეპსი, რომელიც ერთსა და იმავე დროს კიდეც ტიროდა და კიდეც იცინოდა. — ისევ ის მშვენიერი ლურჯი თვალები, ისევ ის საყვარელი სახე! მხოლოდ თუ გაქვს სხუნაირათ! გაშვებული უფრო გშვენოდა! და არც ეს ტანისამოსი გიხდება!

არც დიანას მოეწონა ჯენის ტანისამოსი... პირველ წამს მას არაფერი შეუნიშნავს და აღტაცებით ჩაიკრა გულში თავისი პატარა

ჯენი, მერე-კი, როცა ჩაუყვირდა, ვერ მოითმინა და მარგარიტისკენ უბრუნდა. .

— ნუ თუ ლედი ჯენს სულ ეს ტანისამოსი ეცმება?—ჰკითხა მან.

— სანამდის ჩვენ თავშესაფარშია—სულ!—ლიმილით მიუგო მარგარიტამ.—მაგრამ მე გგონია, რომ ეს დიდხანს არ გაგრძელდება... და ლედი ჯენი ჩვენ მალე მოგვეცილდება.

ამას შემდეგ დიანა და მარგარიტა დიდხანს ლაპარაკობდნ ჯენის მომავალზე.

— თუ მაგის ნათესაეები დათანხმდებიან—მე მთელ ჩემ სიცოცხლეს მაგ ბავშს შეეწირავ!—ამბობდა დიანა.—კარგათ გამოეზრდი... მუსიკას მშვენიერათ შეეასწავლი... და ეს თითონ ჩემთვისაც დიდი ბედნიერება იქნება!

— ჯერ ყველა ამაზე ლაპარაკი აღრეა!—მიუგო მარგარიტამ.— ჩემი ფიქრით ყველას ის აჯობებს, რომ ჯერ-ჯერობით ბავშვი ჩვენ თავშესაფარში დარჩეს. ახლა სიამოვნებით დაგიტოვებთ აქ რამდენიმე დღით, მერე-კი მე თითონ მოვიკითხავ და ისევ ჩვენთან წავიყვან.

პირველ საღამოსვე, რომელიც ჯენმა დიანასთან გაატარა, ისინი ორივე ერთათ დიდ ხანს იჯდნ ყვაილებით მორთულ ლამაზ აივანზე. მშვენიერი, წყნარი, მთვარიანი ღამე იყო, ვარსკვლავები მხიარულათ კაშკაშებდნ მოწმენდილ, უღრუბლო ცაზე.

— როგორ გგონიათ, ქალბატონო დიანა, თქვენი დედაც ღმერთთან წავიდა?—დაფიქრებით ჰკითხა დიანას პატარა ჯენმა.

— მე იმედი მაქვს, რომ ღმერთთან წავიდა, ჩემო პატარა!—შეკრთომით მიუგო დიანამ.

— მაშ იქ ჩემ მამას და დედას ნახავს... და ჩემზე ყველაფერს უამბობს!—დაფიქრებით წაილაპარაკა ბავშვმა.—როგორ გგონიათ, ქალბატონო დიანა, — უეცრათ ისევ მიუბრუნდა ის თავის მეგობარს.— ძალიან იამებათ ჩემ დედას და მამას ჩემი ამბის გავება?

პასუხის მაგიერათ, თვალ-ცრემლიანმა დიანამ სიყვარულით ჩა-
იკრა გულში პატარა ჯენი.

— ახლა მე ნამდვილათ ვიცი, რომ დედაც იქაა, მამასთან, ცა-
ში! — ისე დაფიქრებით განაგრძო ჯენმა. — ხედავთ ეგერ ორ დიდ,
ბრჭყეიალა ვარსკვლავს? ისინი ყოველთვის ერთათ, ყოველთვის ერ-
თი მეორის გვერდით არიან... ეს უთუოთ ჩემი დედის და ჩემი მამის
ვარსკვლავებია. ის ვარსკვლავები ყოველთვის მე მიყურებ-
ენ. ვინ იცის, იქნება თქვენ დედასაც ჰყავს თავისი ვარსკვლავი?

დიანამ წყნარათ გაიღიმა და გულში ინატრა, რომ ბედს მას-
თვის ერგუნებინა ბავშვის წინამძღოლ ვარსკვლავობა.

ამ დროს განმავლობაში-კი პეშუს დიდა მიწერ-მოწერა ჰქონ-
და გამართული ნიუ-იორკის ერთ ოქროს ნივთების მემალაზიესთან,
რომლის დანმარებთაც ის იკვლევდა, ვისთან იყო ამ ხუთი წლის
წინეთ შეკვეთილი ბრილიანტების კუნწულით შემკული პატარა ოქ-
როს საათი, რომელზედაც ორი ასო ეწერა: ჯ. და ჩ.

ელ. წაჭუთელი.

(შეძღევი იქნება)

პ რ ა ვ ი.

(კრილაგის იგაგ-ანაკუბიდან).

მ გული თუ კი წმინდათ მაქეს,
რას დაესდევ მითქმა-მოთქმასო?
ვინც უნდა იკორ-იყბედოს,
მე არც-კი გავცემ მას ხმასო!“

—
გულის სამაკრო სიტყვები
ეს ვის არ გაუჯონია?
მაგრამ ხან და ხან შესცდება,
ვისაც მართალი ჰკონია.

—
ვინც ეურჩება ცხოვრების
კანონს და სურვილ-ნებასა,
ბევრჯელ უბრალო რამეზე
გადაეყრება ვნებასა.

—
ადგილი უნდა ყოლიფერს,
თქმასა, თუ უთქმელობასა,
სიცილსა, ტირილს, ხუმრობას,
კამას და უქმელობასა.

ჩვენც უნდა მივჭყვეთ მის დროზე
ქვეყნის ზნე ჩვეულებასა,
თორემ ვინ ეძებს სიმართლეს?
ვინ დასდევს ჩვენს უფლებასა?

საჭირო არის სიფრთხილე
და მასთან გამოცდილება,
თორემ ხან და ხან შეგვაცდენს
მცირე, უმანკო, ცელილება.

აღი და კარგი ამ ქვეყნათ
ხან და ხან შემთხვევითია
და ჩენი იგავ-არაკიც
ამისი მაგალითია:

კუნტრუშის გუნებაზე
რომ დადგა ზრიყვი კრავი,
უადგილო ხუმრობას
გადაატანა თავი!..

იფიქრა: ახანაგებს,
მოდი, შევაშინებო;
მეც ვიცინებ და თანაც
დიდებს გაეაცინებო.

გაეხვია მგლის ტყავში
დამშვიდებულ გულითა
და ფარებს მიაშურა
მგელივით ძუნძულითა.

ძაღლებმა თვალი მოჰკრეს
სთქვეს: „ჰკა შაკა“ მგელსაო.
სად მოძვრება? შეხედეთ
მყრალს და საძაგელსაო?!

—
გაქანდენ და ეძგერენ,
გაჰკრეს-გამოჰკრეს კბილი!..
ამოიდეს ქვეშ მარდათ
უშანკო, ცოდვის შვილი,

—
და იმისთანა თქვენ მტერს,
რაც დაემართებოდა!..
რომ მწყემსებს არ ეშველა,
სული ამოხდებოდა.

—
გადარჩა მაგრამ „ვაი“
მისთანა გადარჩენას!..
ვინღა ჩივის უბრალო
მას და რისამე ტყენას?!

—
იმ დღიდან, ზოგი შიშით,
და ზოგიც დაწყლულეებით
დაეარდა და მის დღეში
ვერ გამთელდა სრულებით!..

—
ახიც იყო მის თავზე:
აბა, რა ემგლებოდა?..
ყოფილიყო ცხერის ტყავში,
მითი რა აკლდებოდა?

მე და მისი მნიშვნელობა დედა-მიწისათვის.

რ შეგიხედავს, ჩემო მკითხველო ზაფხულის წყნარ ღამეში მოწმენდილი ცისათვის, რა საუცხოვოთ არის მოქედელი და მოკრიალე-ბული ურცხვი ვარსკვლავებით? ზოგი მათგანი ძლიერათ აშუქებს, ზოგი სუსტათ ციმციმებს, ზოგი.კა ერთ წამს გამოაშუქებს და უცებ მიიმალება, თითქოს სრულებით ჩაქრაო, მაგრამ ამ დროს ისევე აციმციმდება და გამოაკრთობს თვის სუსტ სხივებს. თუ ჩაუკვრდები ვარსკვლავებ შორის ლურჯათ გამომზირალ ცას, შენიშნავ, რომ იქაც-კი მოჩანან ოღნავ პატარა ვარსკვლავები, რომლებსაც დიდის დაკვირვების შემდეგ თუ შეამჩნევს ადამიანი. წარმოიდგინე, მკითხველო, შენი თავი პატარა ხანს ერთ-ერთ ვარსკვლავ-

ზე და გადმოხედე იქიდან ჩვენ ქვეყნიერობას. იქიდანაც შენ თვალს წარმოუდგება ლურჯათ გადაჭიმული ცა, ურცხვი ვარსკვლავებით მოქედელი, მაგრამ იქითკენ, სადაც დედა-მიწა გვეულება, ტყუილა დაიწყებ ცქერას: დედა-მიწა იმ სიშორეზეა ვარსკვლავებიდან და მათ-

თან შედარებით იმდენათ პატარაა, რომ ვარსკვლავიდან ზენ მას ეჭრ
დაინახავ. სამაგიეროთ ზენ თვალს მოჰკრავ ერთ მოციმციმე ვარ-
სკვლავს, რომელსაც დედამიწიდან ცაზე ვერა ხედავდი; ეს ვარსკვ-
ლავი უფრო პატარა იქნება ზოგიერთ სხვა ვარსკვლავებზე და არც
მათსავით ძლიერი შუქი ექნება. ეს ვარსკვლავი, ჩემო მკითხველო,
არის მზე; ყველა ის ვარსკვლავები, რომლებიც იმდენათ ალამაზე-
ბენ ზაფხულის ღამეებს, ჩვენი მზიდან იმდენათ დაშორებული არიან,
რომ იქიდან მზეც მხოლოთ პატარა ვარსკვლავის ოდენა გამოჩნ-
დება.

რატომ დედამიწიდანაც ვარსკვლავის ოდენა არა ჩანს მზეო,
იკითხავ ზენ;—იმიტომ რომ მზე დედამიწასთან უფრო ახლოს არის
ვიდრე დანარჩენი ვარსკვლავები და ამ სიახლოვისა გამო უფრო დი-
დიც მოჩანს. რომელიმე ბღღერიალა ვარსკვლავი რომ მოუახლოვდეს
დედამიწას იმისშორებზე, რა სიშორებზედაც მზე არის, მაშინ ეს ვარ-
სკვლავი უფრო მეტი გამოჩნდება, ვიდრე მზე, მეტი სინათლე და
მეტი სითბოც ექნება. ამგვარათ, ჩემო მკითხველო, ის მშვენიერი
მზე, რომლის ამოსვლასაც ასე შეეხარება ყოველი სულიერი და
მცენარე დედამიწის ზურგზე სხვა ვარსკვლავებთან შედარებით წარ-
მოადგენს ერთ უბრალო ვარსკვლავს, მაგრამ არც ერთ ვარსკვლავს
არა აქვს ჩვენი დედამიწისათვის იმდენი მნიშვნელობა, რამდენიც
მზეს; მოსპეთ მზე, ჩააქრეთ ის ერთბაშათ და მაშინ რამოდენიმე
კვირის განმავლობაში ყოველისფერი მოისპობა დედამიწაზე,—აღა-
მანი და ყველა ცხოველები საშინელს სიცივეში და შიმშილში და-
ლევენ სულს, მცენარეულობა დაქვდება და გახმება, მდინარენი, ტბე-
ბი და ზღვა ძირამდე გაიყინებიან და ყინულის საფლავში დაიხო-
ცებიან თევზები და ზღვის ყველა ცხოველები; სინათლე წყვდიადთ
შეიცვლება, მთვარეც დაბნელდება სამუდამოთ, რადგანაც თავის
შუქს ის მზისაგან სესხულობს და ამგვარათ დედამიწა გადიქცევა ბნელ
და საშინელ სამარეთ.

ასეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს მზეს ყველა არსებისათვის,

რომლებიც-კი დედამიწაზე ცხოვრობენ. ამიტომ უძველესი დროიდანვე არა თუ ცდილობდნენ მზის შესწავლას, ზოგიერთი ხალხი მას თაყვანსაც-კი სცემდა. ადამიანი დიდი ხანია ცდილობდა გაეგო, თუ რისგან შედგებოდა მზე, რამ სიშორეზე იყო ის დედამიწიდან, რა იყო მისი სითბოსი და სინათლის მიწეზე, მაგრამ ყოველივე ეს მხოლოდ ჩვენ დროში გამოიკვლია მეცნიერებამ. ამიტომ ჩვენც გავიცნოთ, თუ რას გვეუბნება მეცნიერება ამ ქვეყნიერების მანათობელის შესახებ.

შეუძლებელია, რომ ადამიანმა დიდხანს თვალი გაუსწოროს მზეს ზაფხულის დღეში; შეხედავთ თუ არა მზეს, პატარა ხანს შემდეგ მისი ცხოველი შუქი თვალსა გჭრისთ, თვალთ ველარას არჩევთ, თვალეზი გეცრემლებათ და გეხუჭებათ, მაგრამ პირველი შეხედვით, სანამდის შუქი თვალეზს მოგჭრიდესთ, თქვენ კარგათ შეგიძლიათ გაარჩიოთ, რომ მზე წარმოადგენს თეთრ ბურთს, რომლის ზედაპირზე თქვენ ვერაფერს ვერ ხედავთ. ასეთის შეხედვით შენ, რასაკვირველია, არ შეგიძლია წარმოიდგინო, თუ რა მოდენა არის მზე, ან რა მანძილია იმასა და დედამიწას შუა. უწინდელ დროში იცოდნენ, რომ მზე ნამდვილათ გაცილებით დიდია, ვიდრე ჩვენ გვეჩვენება და უფრო შორს არის დედამიწაზე, ვიდრე მთვარე, მაგრამ როგორც ნამდვილი სიდიდე მზისა ისე მისი სიშორე გამოუკვლეველი იყო. ჩვენს დროში ასტრონომიამ ერთიცა და მეორეც დანამდვილებით გაიგო. ჩვენ ახლა ვიცით, რომ მზესა და დედამიწას შუა არის ას ორმოცდაათი მილიონი ვერსის მანძილი! რკინის გზა რომ გააკეთონ დედამიწიდან მზემდე და ისეთი სწრაფი მატარებელი მოიგონონ, რომელიც საათში ას ორმოცდაათ ვერსს გაივლიდეს, ასეთი მატარებელი მზემდე მისვლას მოუნდება ერთ მილიონ საათს ანუ ას ორმოც წელიწადზე კიდევ მეტს! ჩვენი დედამიწა-კი მზესთან შედარებით ერთიცაზე ბურთს წარმოადგენს! მეცნიერების გამოკვლევით მზე სამას ოცდაათი ათასჯერ მეტია დედამიწაზე. შეეშუშაში ან ბოთლის ნატეხში თუ განედავთ მზეს, დაინახავთ, რომ ზედ

შავი წერტილებია; ეს წერტილები მუდამ ერთ ალაგას-კი არამედ მზის ერთი ნაპირიდან მეორე ნაპირისაკენ მიდიან, მიუახლოვდებიან თუ არა მეორე ნაპირს, მალე სრულებით იმალებიან და რამოდენიმე დღის შემდეგ ხელ-ახლათ ჩნდებიან; აქედან მტკიცდება, რომ მზეც ისე ტრიალებს თვის გარშემო, როგორც დედამიწა; შავი წერტილები თუ ხან იმალებიან, ხან ისევ ჩნდებიან, ეს იმიტომ ხდება, რომ ტრიალის დროს მზე ხან ერთ მხარეს მოგვაქცევს ხოლმე ჩვენ, ხან მეორეს. თვის გარშემო შემოტრიალებას მზე ანდომებს ოც და ხუთ დღესა და ექვს საათს; ჩვენი დედამიწა-კი გარშემო შემოტრიალებას 24 საათს უნდება. დედამიწაც რომ მზესავე ოც-და-ხუთ დღესა და ექვს საათს ანდომებდეს თვის გარშემო შემოტრიალებას, მაშინ თორმეტი დღე და თხუთმეტი საათი სულ ნათელი გვექნებოდა, თორმეტი დღე და თხუთმეტი საათი სულ ღამე, ე. ი. მაშინ დღე თითქმის ახლანდელი ცამეტი დღის ოდენა იქნებოდა და ღამეც ახლანდელ ღამეზე ცამეტჯერ მეტი!

მზის იმ ზედაპირს, რომელსაც ჩვენა ვხედავთ ყოველ დღე, მეცნიერები უწოდებენ ფოტოსფერას. რას წარმოადგენს ეს ფოტოსფერა? ფოტოსფერა არის ნათელი ღრუბელი; მზეს აუღის განურებული ორთქლი, ეს ორთქლი იყრის მზის გარშემო თავს და ჩვენც მხოლოდ ამ ორთქლის ღრუბლებსა ვხედავთ, თვითონ მზე-კი შიგნით არის მამწყვტრეული და წარმოადგენს ორთქლათ ქცეულსა და ერთმანერთში არეულ მრავალ სხვა და-სხვა ნივთიერებას, რომელთა სიმზურვალეც იმდენათ ძლიერია, რომ წარმოადგენს-კი შეუძლებელია.

მზის ზედაპირის შესასწავლათ მეცნიერებამ ბევრგვარი იარაღები გამოიგონა. ამ იარაღების შემწეობით ჩვენ ვიცით, რომ მზეზე არსებობს ბევრი ისეთი ნივთიერება, რომელიც ჩვენს დედამიწაზე-დაც მოიპოვება, მაგრამ დედამიწაზე თუ ბევრი ნივთიერება მაგარია, როგორც მაგალითათ რკინა და სხვ., ზოგი-კი თხელი, როგორც მაგალითათ წყალი, ზოგი-კი ჰაერის მზგავსი, როგორც მაგალითათ

მკვებადი, ნახშირბადი და სხვ., მზეზე ყველა ნივთიერება ნახშირბადისა და მნიშვნელოვანად სიმზურვალისა გამო ორთქლათ არის ქცეული; ამ ორთქლის უმეტესი ნაწილი ერთათ შეგროვილა და ეს წარმოადგენს მზეს, უმცირესი ნაწილი-კი მზეს შიარდება, აღის სივრცეში და მზის გარშემო იყრის თავს ღრუბელივით. ეს ღრუბელი ძალიან წაგაგეს ჩვენი დედამიწის ღრუბელს. განსხვავება იმაშია, რომ დედამიწის ღრუბელი წარმოადგენს ორთქლათ ქცეულ წყალს, სიცივე რომ მოხვდება, ის ისევე წყლის წვეთებათ იქცევა და უკანვე უბრუნდება დედამიწას წვიმის სახით. მზის ღრუბელი-კი წარმოადგენს ორთქლათ ქცეულს და გახურებულ ლითონსა და ბევრ სხვა-და-სხვა ნივთიერებას. ჩვენი დედამიწის ღრუბელმა თუ იცის მოძრაობა და ერთი ადგილიდან მეორისაკენ გაქანება, მზის ღრუბელი ისეთი სისწრაფით მოძრაობს, რომ წარმოადგენა-კი არ შეგვიძლია მედა შენ, მკითხველო! სხვა-და-სხვა მხრიდან გაქანებიან მზის გარშემო ეს გახურებული და განათებული ღრუბლები, შეეხლებიან ერთმანერთს, აირევიან ერთი მეორეში და ხან ერთ ადგილას აჯარდება საშინელი ალი, ხან მეორე ადგილას. ყოველივე ამას ჩვენ ვერ ვამჩნევთ, როდესაც მზეს უცებ თვალს აუვლებთ, მაგრამ სამაგიეროთ ადგილი დასანახავია იმ იარაღებით, რომლებიც მზეს აღიღებენ, ახლოვებენ და ამგვართ საშუალებას აძლევენ მეცნიერებს დაინახონ ის, რაც მზის ზედაპირზე ხდება.

თავში ჩვენ ნათქვამი გეკონდა, რომ მზეზე არის შავი წერტილები. ამ წერტილების კარგათ გარჩევა შესაძლებელია მხოლოდ ერთგვარი იარაღის — ტელესკოპის წყალობით. თავდაპირველათ ეს შავი წერტილები 1610 წელს შენიშნეს; მას აქეთ მეცნიერები სულ ცდილობდნენ, გაეგოთ, თუ რას წარმოადგენდნენ მზეზე ეს შავი წერტილები. მზის ზედაპირზე ხშირათ ისეთივე გრიგალი ამოუარდება ხოლმე, როგორიც ჩვენ დედამიწაზე, მაგრამ განსხვავება დიდია: დედამიწაზე თუ ამოძრავდება მხოლოდ უხილავი ჰაერი, მზეზე ალი და გახურებული ორთქლი აჯარდება ხოლმე მალდა, აგორდებიან

საქართველოს
საზღვრის დაცვა

უშველებელ ტალღებათ, რომელთა სიმაღლე ათასი და ათასობით ვერსია. ასეთი ტალღების შუა ყოველთვის რჩება ისეთი ალაგი, საცა ალიცა და გახურებული ორთქლიც დაწყნარებული არიან, არა ლელავენ და აი ამგვარი ალაგები მოჩანან ტელესკოპში შავ წერტილებათ.

ესი სიერცეში მზე წარმოადგენს იმ უმთავრეს წყაროს, რომელიც უგზავნის ჩვენ დედამიწას სითბოსა და სინათლეს.

ჩვენ გავიგეთ, რომ მზესთან შედარებით ჩვენი დედამიწა ერთიცახე რგვალ სხეულს წარმოადგენს; მზე-კი იმდენ სინათლესა და სითბოს იძლევა, რომ რამოდენიმე მილიონ იმხელა ქვეყნიერობას ეყოფოდა, რამხელაც ჩვენი დედამიწაა. მზის სითბოცა და სინათლაც სიერცეში იფანტება და აქედან მჯლოთ სულ მცირე ნაწილი მოუღის ჩვენ დედამიწას, მაგრამ ეს პატარა ნაწილიც საკმარისია, რომ ღამის წყვდიადი გაჰუანტოს, დედამიწას სინათლე მოჰფინოს და გაათბოს მასზე სულ უკანასკნელი ფუმფულაც-კი! მაგრამ იყო დრო, როდესაც მზე არაერთარ სითბოსა და სინათლეს არ უგზავნიდა დედამიწას— ეს დრო იყო ასტრონომების გამოკვლევით, 20—30 მილიონი წლების წინეთ; მოვა აგრეთვე დრო, როდესაც მზე უკანასკნელათ გამოაშუქებს და ჩაქრება და მას თან გაჰყვება ყოველგვარი სიცოცხლე ჩვენი დედამიწის ზურგზე; მზის საუკეთესო ჭირისუფალი ჩვენი დედამიწა იქნება; მზის სიკვდილთან ერთათ ის მყისვე ბნელი სუღარით შეიმოსება და სულ ცოტა ხნის განმავლობაში მოკვდება.

როგორ გამოიკვლიეს ეს მეცნიერებმა?

აი როგორ: დაკვირებამ მეცნიერები მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ მზეს ნელა-ნელა ეკარგება სიცხოველე, მას აკლდება როგორც სინათლე, აგრეთვე სითბოც. ყოველგვარი სხეული და ლითონი, რაც მზეზე არსებობს ნამეტანი სიცხისა გამო ჰაერის მზგავსათ არის გამხდარი; რადგანაც მზე თან-და-თან ცივდება, ნელა-ნელა ჰაერგვარი მდგომარეობიდან ის მავარ სახეს მიიღებს, ზოგიერთი სხეული მასზე სითხეთ იქცევა და ამგვარათ მზე დაახლოვებით იმგვარ სახეს

მიიღებს, როგორისაც დღეს ჩვენი დედამიწა არის. გამაგრებული მზეს რასაკვირველია აღარ ექნება ის შუქი და სითბო, რაც დღესა აქვს; ჩვენს დედამიწას ნელა-ნელა მოაკლდება სინათლეცა და სითბოც. გაზაფხულისა და ზაფხულის დღეები აღარ იქნებიან იმდენათ ნათელი, როგორც დღეს, ზამთარი სუსხიანი და გრძელი იქნება, ზაფხული მოკლე და ცივი; ამგვარი მდგომარეობა დედამიწაზე თან-და-თან გაძლიერდება და ბოლოს სრულებით მოუხპობს მას მზე, როგორც სინათლის, ისე სითბოს გზაენას. მეცნიერების გამოკვლევით ეს მოხდება არა აღრე 5 მილიონი წლისა. მზეს სითბო და სინათლე თუშეცა თანდათან ელევა, მაგრამ 5 მილიონი წლის განმავლობაში მაინც ეყოფა და ამიტომ 5 მილიონ წელიწადს კიდევ არაფერი უჭირს ჩვენ დედამიწას! ეს კი იმოდენა დრო არის, რომ წარმოდგენაც-კი ძალიან საძნელოა..

შემდეგ რაღა იქნება?

დედამიწაზე სიცოცხლე მოისპობა, მაგრამ ის მაინც უაზროთა და უმიზნოთ განაგრძობს თავიპირ-ჩამობნელებული მზის გარშემო ტრიალს; გაციებული და გამაგრებული მზე, შესაძლებელია თვითონ შეხედეს რომელსამე ვარსკვლავს, რომელიც მას მზის მაგიერობას ვაუწყებს. ეს ახალი მზე მოჰყვენს სინათლეს ჩვენ ჩამქრალ მზეს, გაათბობს იმის გაცივებულ ზედაპირს და შესაძლებელია მაშინ ჩვენ მზეზე გავივადეს და აღორძინდეს ახალი სიცოცხლე, ხელ-ახალი ბედნიერება და ხელ-ახალი უბედურება.

ი. გომარტული.

ნიკოლოზ ვასილის-ძე გოგოლი.

1809—1852 წ.

მ თვის 21 რუსეთი დღესასწაულობს ორმოც-და-ათი წლის შესრულებას თავის დიდებული მწერლის ნიკოლოზ ვასილის-ძის გოგოლის გარდაცვალებიდან.

ნიკოლოზ ვასილის-ძე გოგოლი, ანუ ნიკოშა, როგორც პატარაობისას ეძახოდნენ მას, დაიბადა 19 მარტს 1809 წელს მცირე

რუსეთში, პოლტავის გუბერნიის დაბა საროჩინცაში. მამა იმისი ძველი მემამულე აზნაური იყო და ხასიათით არაფრით არ გაირჩეოდა იმ დროინდელ მებატონეებისაგან. დედა გოგოლისა ძალიან გულკეთილი და ღეთის მოყვარე ადამიანი იყო, პატარა ნიკოშასაც ჩაუნერგა გულში ღეთის სიყვარული და რწმენა. გოგოლი ჯერ სახლში სწავლობდა. ათი წლისა რომ გახდა—მიაბარეს პოლტავის გიმნაზიაში, მაგრამ იქ დიდხანს არ დარჩენილა: მალე გადაიყვანეს ნეჟინის ახლათ დაარსებულ უმაღლეს გიმნაზიაში. დაბადებიდანვე ფუფუნებაში აღზრდილი, ცოტათი სუსტი, და თანაც ეშმაკი—რიგიანათ ვერ ასწრობდა სწავლას, ამიტომ ამხანაგები და მასწავლებლები ზარმაცს, მასხარას და დაუდევარს ეძახოდნენ. ნეჟინის გიმნაზიაში მაშინ სწავლა რიგიანათ ვერ იყო დაყენებული. გიმნაზიიდან ნიკოშას ბევრი არაფერი გამოუტანია. სამაგიეროთ გიმნაზიის თავისუფალმა ცხოვრებამ და ამხანაგებმა გააღვიძა პატარა გოგოლში ძალა, შეაყვარა თეატრი, წარმოდგენები და წიგნების კითხვა. ამავე დროს გოგოლმა გამოსცა სასკოლო ხელნაწერი ქურნალი, რომელშიაც შევრდები თანამშრომლობდნენ. ქურნალს სახელათ ერქვა „ვარსკვლავი“, ამნაირათ გიმნაზიაში შედგა მოსწავლეების წრე. ისინი მართაედნ სასკოლო წარმოდგენებს. გოგოლი მხურვალე მონაწილეობას ღებულობდა და ხან დედაბრებს და ხან მოხუც კაცებს თამაშობდა.

ამნაირი იყო გოგოლის ცხოვრება ნეჟინის გიმნაზიაში. 1828 წელს მან დაამთავრა კურსი და წავიდა პეტერბურღში. იქ რამდენსამე ხანს ისტორიის მასწავლებლათ იყო პატრიოტიულ ინსტიტუტში. ამ ხანებში გოგოლმა გაიცნო მაშინდელი პოეტები: პუშკინი და ქუკოცკი. ამ წელიწადშივე გოგოლმა გამოსცა თავისი პირველი მოთხრობები, რომელმაც აღტაცებაში მოიყვანა პუშკინი. —აი წაგიკითხე კიდევ—სწერდა პუშკინი—გაენციფრდი სწორეთ! აი ნამდვილი თავისუფალი, ძალ-დაუტანებელი ნიჭი! რა

მშენიერება! ეულოცავ საზოგადოებას შესანიშნავ წიგნს დაწერის
ტარს ეუსურვებ წარმატებასო“.

გოგოლის მოთხოვნებმა მიიქცია მაშინდელი სხვა მწერლების
ყურადღება და დაუახლოვა იმათ. გოგოლი თავის მოთხოვნებში ხა-
ტავს, სწერს შემამულეებს და ჩინოენიკებს; უმოწყალოთ დასცინის
მათ ნაკლულევენებას. ისე დასცინის, როგორც ილია ჭავჭავაძე —
ლუარსაბ თათქარიძეს. წაგიკითხავთ თქვენ ილია ჭავჭავაძის „კაცია ადა-
მიანი“? აბა მოიგონეთ ლუარსაბ თათქარიძე. ის ჭამა-სმაზე, მხოლოთ
ჭამა-სმაზე ფიქრობს და ტახტზე გორვაში აღამ-ათენებს, ქერზე ბუ-
ზებსა თელის, ჭორაკანობს, მკითხავენს აკითხენებს.

1835 წელს გოგოლმა დასწერა კომედია „რევიზორი“ ჩინოე-
ნიკების ცხოვრებიდან და 1836 წელს 19 აპრილს პირველათ დად-
გა სცენაზე. ამ კომედიაში მან საუცხოვო სინამდელით დახასიათა
მაშინდელ მოხელეებთა დაობებული, გარყენილი ცხოვრება. ამ კო-
მედიაში გააბრაზა გოგოლზე მაშინდელი მოხელეები და რა არ დას-
წამეს მას: ზოგმა სამშობლოს მოლაღატე უწოდა, ზოგმა ცილის
მწამებელი; ზოგიც უღმერთობაში ამტყუნებდა დაბადებიდანვე ღეთის
მოყვარე გოგოლს, რომელიც ხშირათ შესჩიოდა თავის მეგობრებს: ჩემ
კომედიას აძაგებენ და, როდესაც წარმოდგენაა, მაინც დიდ-ძალი
ხალხი ესწრებაო.

საზოგადოების მითქმა-მოთქმამ დიდი გავლენა იქონია გოგო-
ლის ჯანმრთელობაზე. მოქანცული და ნერვებ აშლილი ის გაემგზავ-
რა საზღვარ-გარეთ ევროპაში; მოიარა ევროპა და ბოლოს დაბინაე-
და იტალიის დედა ქალაქ რომში. იტალიის ადგილ-მდებარეობას და
ბუნებას ისე შეეწყო, რომ მეორე „სამშობლო“ უწოდა.

1839 წელს დაბრუნდა რუსეთში, იშოვა ფული და ისევ ევ-
როპაში გაემგზავრა. აი ამ ხანებში დასწერა მან თვისი შესანიშნავი
თხზულება: „მკვლარი სულები“. გოგოლი როგორც, ვიცით, პატარო-
ბიდანვე დიდი ღეთის მოყვარე კაცი იყო და ეს რწმენა მას სიკვდი-
ლამდე შერჩა. ბოლო ხანებში ის თავის თავს დიდ ცოდვილ კა-

კათ თელიდა, ამიტომ ცოდვების მოსანანებლათ იერუსალიმში წასვლა განიზრახა. წასვლის წინეთ გოგოლმა გამოსცა წიგნი, რომელშიაც წინანდელი თვისი ნაწერები უფარვისათ აღიარა. ამ წიგნში ის ურჩევს ყველას სუყველაფერს თავი დაანებეთ, შეუდექით სულის საქმესო და ნურც ბატონ-ყმობის წინააღმდეგ იბრძვიეთო. ამან ძალიან გააბრაზა იმისი მეგობრები. მისი თანამედროვე კრიტიკოსი ვ. გ. ბელინსკი სწერდა:—ჩვენ გვესაჭიროება სამართალი, სწავლა, განათლება და თქვენ-კი უფსკრულისაკენ ეძახით ხალხსო. „ამ ამბავმა კოტათი გამოაფხიზლა ნიჭიერი მწერალი, მაგრამ სრულებით გამობრუნება იმისი შეუძლებელი გახდა. გოგოლი დაბრუნდა იერუსალიმიდან და მოსკოვში დასახლდა. ის უმეტეს ნაწილათ ატარებდა დროს მოგზაურობაში: ხან ოდესაში, ხან მალოროსსიაში, თან-და-თან სუსტდებოდა და სულით ავამყოფს ემსგავსებოდა. იმან ამ ხანში დასწვა ცეცხლში რამოდენიმე თვისი თხუზულება. კარგა ხნის ავამყოფობის შემდეგ გადაიკვალა მოსკოვში 21 თებერვალს 1852 წელს და დასაფლავეს დანიილოვის მონასტერში.

ა. შითაიჭვილი.

ვინ დააარსა ქალაქი თბილისი და რათ და-
 ჟრქმევიათ „თბილისი?“ *)

მრთხელ მეფე ვანტანგ გორგასლანი სატასტო ქა-
 ლაქ მცხეთიდან გაემგზავრა სანადიროთ. ჩაიარა
 ნადირობით მტკვრის ზირ-ზირ და მივიდა იმ ად-
 გილს, სადაც დღეს გაშენებულია ჩვენი დედა ქალაქი. აქ
 იმ დროს იყო დაბურული ტყე. დაუხსლოვდა თუ არა ამ
 ადგილს ამოფრინდა მეფის წინ ხოსობი. მეფემ გამოუყენა
 ხოსობს ქორი. ხოსობი და ქორი ჩაეშვენ ხევში. მეფე თავის
 მსლებლებით შეუდგენ იმათ ქებხას და ბოლოს ნახეს ორი-
 ვე ცხელ წყალში გაფუფქელი. მეფეს მოეწონა ეს ბუნებით
 ცხელი წყალი და ისურვა სატასტო ქალაქის გაშენება ამ
 ადგილს.

ანლათ გაშენებულ ქალაქს დაარქვა სახელი თბილისი
 იმ ცხელი წყლის გამო, რომელიც ზირველათ ნახა მეფემ.
 ეს ამბავი მოხდა მესუთე საუკუნეში ქრისტეს შობის შემდეგ.

თბილისის რეალურ სასწ. მეორე კლ. მოწაფე
 ვასო მთვარელიშვილი.

*) პასუხი „ჯეჯილის“ პირველ ნომერში მოთავსებულ საჩუქ-
 რის მისაღებ კითხვისა.

საჩუქრის მისაღები კითხვა.

ვინ შეძოილო ქრისტიანობა და ან ვინ გაავრ-
ცელა იგი საქართველოში?

ვინც „ჯეჯილის“ ხელის მომწერ ბავშთაგან ამ კითხვაზე საუკე-
თესო პასუხს წარმოადგენს, მას რედაქციისაგან საჩუქრათ გაეგზავნე-
ბა ეაქა-ფშაველას საყმაწვილო მოთხრობები ძვირფას ყდაში გაკეთე-
ბული, მისი წერილი-კი „ჯეჯილში“ დაიბეჭდება.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი.

(წამოდგენილი ეფ. კლდიაშვილისაგან).

გამოცანას მოგახსენებ: კეკელუცათ ოც-და ათობენ,
მუსაიფით ურთი ერთსა, ამაზედან დაბჭობენ,
მიკვირს, რატომ უარ ეწყალეით, ზოგსა ჰკეღენ და ზოგს აშთობენ,
და მამაცურათ ვინც არ ახსნით პირუტყეობასა გითხრობენ.

(წამოდგენილი გ. ბოკეჭიასაგან).

ბაბუს ძინავს, ბაბუს ღვიძავს, ბაბუს ძირი მიწაშია.

დილაზე ადრე ადგება და დაიძახებს გმირულათ,
 თავს ხურავს ქუდი წითელი, ტანზე აცვია მდიდრულათ,
 ხმელსა სცემს, ნედლი გამოაქვს მას თვისი საჩხო დღიურათ.

ა ნ დ ა ზ ა.

(წამოდგენილი მისჯანგე).

ნუ აჰყვები მაცდურსა, რადგან თვითვე მცდარია.

ა კ რ ო ს ტ ი ხ ი.

(წამოდგენილი მ. ჯეჯაშვილისაგან).

მოგეშორდა კაცი კეთილი,
 გულ-წრფელი თავაზიანი,
 უსამართლობის მკიცხავი,
 რიტორი, ენა წყლიანი.
 იგი უმწეო, ჩაგრულთა*
 ესარჩლებოდა, კქეიანი,
 ლექსებში ბევრსა სჯობია
 იმისი „ადამიანი“.

სიტყვების ამოცანა.

(წამოდგენილი სათ. აზნ. სკ. მოწაფე დ. ჯეჯანოვიშვილისაგან).

ქვემო მოყვანილ ციფრების მაგიერ დასწერეთ ქართული ქორონიკონი:

10, 100, 1, 20, 30, 10, 40, 5, 500, 5.

4, 1, 6, 10, 9, 1, 700, 40, 1, 900, 5, 50, 5, 2, 5, 30, 10.

შ ა რ ა დ ა.

(წამოდგენილი ად. შიუკაშვილისაგან).

ერთი ნაწილი სიტყვისა
ქალისა არის სახელი,
მეორე ნაწილს ლოცვის დროს,
გვიჩვენებს მარჯვენა ხელი, —
მთელი-კი კახეთის მხარეს
არის ნაქები სოფელი.

ა მ ო ც ა ნ ა.

(წამოდგენილი ს. პაქჩაძის-მიერ.)

მამამ მოიტანა სახლში რამდენიმე ფორთოხალი და გაუნაწილა
თავის სამ შვილს. უფროს ეაქს დაუდო წილათ ნახევარი ყველა ფორ-
თოხლებისა და კიდევ ერთი ფორთოხალის ნახევარი; შუათანას—ნა-
ხევარი დარჩენილ ფორთოხლებისა და კიდევ ნახევარი ფორთოხალი;
და უნკროს-კი დარჩენილი ფორთოხლების ნახევარი და ერთი ფორ-
თოხლის ნახევარი. რამდენი ფორთოხალი მოიტანა მამამ და თითო
ვაჟმა რამდენი ფორთოხალი მიიღო, თუ ყველა მათგანმა მთელ-მთე-
ლი ფორთოხლები მიიღო.

(ეინც ამ ამოცანას დალაგებით აგვიხანის, მას საჩუქრათ ვაგვ-
ზაენება ი. ქვეყავაძის პირველი ტომი მშვენიერის ყდათ.)

რეზუსი

(წამოდგენილი სილიბისტრო თაკაჩთქაჯაისაგან).

ქვეყანა ვინ
გააჩინა?

100,

8,

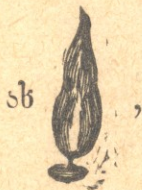

თარგმანული
საქონლო

ერთი ერის
წოდება

25 ღე-
კემბერი

მომშორ-
ლი,

№ I გამოცანებისა.

გამოცანები: კედლის კალენდარი, ლომი.

შარადა: წმიდა ნინო.

რებუსი: კაკაკმა უთხრა ყვესაო, ჩაეარდი გულის ხმასაო, კაცი რომ დაიკუზება, შენთვის აიღებს ქვააო.

რებუსი და გამოცანები ახსნეს: ყვირილის ნორმალური სკოლის მოსწავლემ პაეღე ბერიძემ, ქუთაისის რეალურ სასწავლებლის მოწაფემ გრიგოლ ნარსიამ და თბაღისის სათავედ-აზნაურო სკოლის მოწაფემ გ. ავალიანმა.

ახითმეტიკული ამოცანის ახსნა და ვისაც გამოცანისთვის ჯილდო ერგება მარტის ნომერში იქნება დაბეჭდილი, რადგან ბევრ ხელის მომწერელებმა გვიან მიიღეს იანერის ნომერი.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუბ.-წერეთლისა.

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეცამეტე

გამოვა 1902 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

- 1) თფილისში — „წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возле Кадетского корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

